25 vuotta valikoima runoja

Preface to the electronic edition

These in 25 years collected poems by **Kasimir Leino** (1866-1919) is digitized by **the National Library in Helsinki** and adapted for Project Runeberg in June 2015 by Ralph E.

KASIMIR LEINO

25 VUOTTA

VALIKOIMA RUNOJA

KUSTANTAJA YRJÖ WEILIN, HELSINKIKASIMIR LEINO 25 VUOTTAKASIMIR LEINO

25 VUOTTA

VALIKOIMA RUNOJA

KUSTANTAJA

YRJÖ WEILIN, HELSINKIHELSINKI 1908,

OSAKEYHTIÖ WEILIN & GÖÖS AKTIEBOLAGTämä valikoima sisältää runoelmiani lähes kahdenkymmenenviiden vuoden ajalta. Muutamat aikaisimmat ovat näet sepitetyt jo v. 1883, vaikka julkaistut vasta Runokokeissani 1886. Aivan mieskohtainen ei valikoimani ole, sillä työssä ovat minua avustaneet runoilija Aarni Kouta ja olletikin veljeni Eino Leino. Kuitenkin voi lukijasta ehkä tuntua, että valikoimaan on otettu sellaisiakin runoja, joiden merkitys on enemmän persoonallista, kuin runollista laatua; tämän heikkouden myönnän omakseni, mutta perustuuhan lyyrillinen runous aina persoonalliseen tunteeseen, joka vetoaa antautuvan lukijan myötätuntoisuuteen. Niillä on ollut merkityksensä runoilijan sisällisissä taisteluissa, joiden kautta hänen kehityksensä on käynyt. Sen vuoksi ei esim. Schiller tämänlaatuisia runoja poistanut kokoelmastansa. Samasta syystä olen minäkin ne tähän valikoimaan ottanut. Lukija näkee niistä, ettei tekijän kehitys ole tapahtunut ilman sisällisiä taisteluja, eikä ilman sitä etsintää ja haparoimista, mikä meidät ihmisiksi tekee ja pakottaa ikäänkuin meitä vetoamaan muiden hengenheimolaisten myötätuntoon.

Helsingissä marraskuulla 1908.

Kasimir Leino.SISÄLLYS:

I. Kokoelmasta Runokokeita:

Siv.

Lukijalle.

Luonnon kaiken tutkijalle ain'on yhden arvoinen, onko vuokko, onko kielo vaiko ruusu kaunoinen.

Kaikkea hän harrastaapi, tarkastellen, tutkien, että luonnon ilmaukset kerran sais hän selvillen.

Suur' on luonto, suuri taivas, monet kätkee ihmehet. Kuitenkin on heidän lainen ihmissy'än ja -tuntehet.Ken, jos pyrkii ihmissielun tuntehia selvimään, ei se etsi lauleluja mainemiesten yksistään.

1886.

Kaksi vaalia.

Näin mä kerran kau'an mietin: jos nyt vaali oisi mun, kumman silloin ottaisin mä, vapaudenko toivotun vai sen eestä taistelun?

Näin mä kerran toisen mietin: Vaali jos ois ehdoton, kumpi oisi mieluisampi: Totuus jalo, verraton, tai sen etsintäkö on?

Selville jo tuosta pääsin: Ennen, ennen ottaisinvapaudesta taistelun mä, totuutt' ennen etsisin, valmisna jos saisinkin.

Jalompi on vapautta taisto eestä vapauden. Parempi ja arvokkaampi, kuin sen pelkkä saaminen, etsintä on totuuden.

1885.

Ämmä-koskella

.

Yö usva-verhollansa jo kattaa kaiken maan ja taivahalle kuuhut jo käypi loistamaan. Ei kuulu ihmisääntä, ei laulu lintujen, ja unen helmaan kaikki jo vaipuu uupuen.

Mut uinu ei vaan Ämmä, mi pauhaa, hyrskyää, ja kallioita vasten noin ryntää, jyskyää — nuo vahto-lainekuohut ne kulkee kulkaan, ei estää heitä talvi voi jäähyt-vaipallaan.Taivaalle vesi pärskyy kuin helmikaste vain hohtoisan taivaankaaren helteellä heijastain, ja kuohut kehtohonsa ne käyvät laulaen, näin luulin kuunnellessa ma soivan sanat sen:

Pois olo orjan, pois sidekahleet! Ämmä se tietänsä vyöryvi vain. Kyllähän koittavat ihmiset ahneet vangita aaltoja armahiain.

Vaan vapautta, ku koittavi sortaa, sen minä nielen, pirstaksi lyön! Estehet eestäni helppo on murtaa, kuohut ne riemulla toimivat työn.

Valppaana hyrskyen matkani kuljen, kunnes mä rauhan järvessä saan. Voimalla kuiluhun kuohuni suljen, nuo iki-uhkuvat lähtehet maan.

Oi, jospa kansani lauluni mielen, oi, jospa Suomeni sen tajuais, kohta se katkois kahlehet kielen — näinpä se vidoin kansaksi sais!

Silloinpa sointuis yhtehen soittoon laulelot Väinön syntymämaan, silloinpa miehissä työhön ja voittoon rientäisi nuoriso kilpailemaan.

Väinämön kantelo, jällehen uusi, raikkahin riemuin helkkyen sois! Hurmaten kuulisi kankahan kuusi, honka ja koivukin korvana ois:

Niin — joka koittaa kahlehin voittaa, kohta sä niele, pirstaksi lyö! Pauhulla Ämmäkin laulua soittaa, kiipesi olkohon: vapaus, työ!

Näin kuului Ämmän pauhu, näin soitto sorja sen ja sitä ijät kaiket se laulaa kansallen. Jos kansa joskus torkkuu, ei kuohus torkukaan, vaan yöt ja päivät laulaa vapauden lauluaan.

1884

Neidon mielet.

I.

Uljas on Pohjolan kankahan koivu, kaunis ja uljas on harjulla mänty, uljaampi näitä on korvessa kuusi. Kaikista uljain, kaunihin myöskin on minun mielessä lemmitty sulho.

II.

Lyhyt on Suomessa talvinen päivä, lyhempi Pohjolan kesäinen yöhyt, lyhytpä myöskin on nuoruuden aika, Lyhinpä sentään on immestä ilta, jonka hän sulhonsa sylissä viettää.

8III.

Pitkä on syksyen tähdetön ilta, pitkä on talvisen päivyen puhde, pitempi Pohjolan kesäinen päivä. Kaikista näistäpä pisin on sentään sulhoa vuottavan impyen aika.

1883.Mik' onpi syynä.

Mik 'onpi syynä, että vähittäisin tää rinta riutuu omaan raivohon? Mik'onpi syynä, että nuorra vallan, tää rinta raukka on niin toivoton?

Mik'onpi syynä, että silloin aina tää liekki kaksin kerroin leimahtaa, kun tuota sammutella pois mä koitan,

kun tulta tunteen uneen laulahtaa? •

On syynä näihin kaksi immen silmää, niin ihanaista, tumman siintävää, on syynä näihin kaksi immen huulta, niin ruusunpurppuraista, viehkeää.

10On syynä vihdoin posken kainot ruusut, niin hienot, kuultavat ja lämpöiset, on syynä uhkuava immen rinta, — kun mulle hehku ei sen tuntehet!

11Ensi vuokko.

Kasvoi laakson ensi nurmikolla valkovuokko, suven ensimmäinen. Raitis, puhdas oli vuokon tuoksu, suloinen ja hertas kukka itse.

Tuli immyt, nuori, ihanainen, vallatonna leikki kukkaisilla: vuokon taittoi, kantoi rinnoillansa, kunnes kuivunehen luotaan heitti.

Vihantana versoi taimi nuori immen sydämmessä ensimmäinen. Raitis, puhdas oli lemmen tunne, nuortea ja sorja impi itse.

12Tuli poika, nuori, ihanainen, vallatonna leikki sydämmillä: taimen taittoi, helli rinnoillansa, kunnes — kyllästyi ja luotaan heitti.

13Nainen.

Enkeliksi taivahasta naista muudan kiittelee,

pahan hengen heittiöksi toinen häntä väittelee. —

En mä kiitä enkeliksi, heittiöksi hauku en,

siinä kiitos, siinä moite: nainen onpi ihminen.

0

14Huutamalla.

Istuin kerran taivas-alia

kuutamalla

tarkastain,

kuinka tähdet rauhaisasti,

armahasti

tuikki vain.

„Ei ne tunne ihmis-huolta,

varjapuolta

elon tään;

ei ne tunne pettymystä,

kärsimystä

ensinkään!"Näin mä mietin. Toivotellen,

kaipaellen

huudahdin:

„Oi, jos öisin tähtö vainen,

taivahainen

miekkoisin!"

Nautitsisin rauhaisuutta,

murhetuutta

aina vain,

tunteheni tuudittaisin,

sammuttaisin

rinnassain."

Kaduin kohta mietelmääni:

sydäntäni

vaihda en.

Sekä myrskyisätä että tyyntä vettä soutelen.

1885.

0

16Sunnuntaina.

Kaunis, kirkas nyt on aamu, aamu armas sunnuntain, tuolla siintää kirkon haamu, kaikuu kellot kumahtain.

Venhot viiltää järven pintaa, kaikki kirkkoon kiirehtää. Valkovaate peittää rintaa, juhlahuivit välkähtää.

Minä kurja synnin lapsi, astun arkivaatteissain, paljas rinta, takkuhapsi, eikä pappi aatteissain.

17Minä kuljen kukkulalle, jolla nurmi vihannoi. Istun sinne kuusten alle, kuulen kuinka kuuset soi.

Kuulen kuinka linnut laulaa, kuinka laine loiskuttaa, katson kuinka aallot kaulaa sulo saaren rantamaa.

Täällä istun yksin aivan, enkä veisaa, äännä en, näen yllä sinitaivaan, töitä luonnon katselen.

Avaruus mull' armahampi kirkon kolkkoutta on, luonnon hiljaus rakkahampi, kuin on laulut joukkion.

1885.

0

18Hääiltä.

Syysillan synkkä varjo jo kattaa maiseman,

ja paksu, pilvinen vyöhyt tulet kätkee taivahan;

niin jylhänä kuohuu koski, aho, kangasmaa kumajaa,

ja mahtavan hyrskyn kanssa syvänteissähän vahtoaa.

Kivenheiton päässäpä siitä niin uljas kartano on,

sen keskeä nousevi torni, niin suora ja kaareton.

Syysillan synkeät varjot jo loitoks siir-rähtää,

kun suurista ikkunoista valo kirkas välkähtää.

19Siell' on niin ihmeen hauskaa, siellä

nuoriso riemuitsee, elon onnesta uhkuva joukko ilomielellä nautitsee

ja posket poikien hohtaa, povet paisuvi impysten,

ja kengät ne vallattomasti lyö tahtia soitollen.

Ei kumma jos posket hohtaa, povet

paisuvi impysten, ja vallattomasti jos kengät lyö tahtia soitollen:

hääiltanahan toki sentään kai nuoriso

riemuita voi ja tanssia hehkuvin rinnoin, kun hurmaten torvet soi!

Ja morsio, puhdas kuin kielo, mi kyl-

pevi kasteessaan, lumouksissansa hän katsoo jalo-otsaa sulhastaan:

20,,Tää onni on liian suuri ollaksehen maallinen",

näin kuiskahtain nojauupi hän sulhonsa rinnoillen.

Ja kynttiläkruunut kirkkaat ne hohtaen leimuilee

ja vahtovat samppanipullot ujon rintaa rohkaisee.

Jo hohtavi posket, uhkuu naisrinnat täyteläät,

nyt riemuitaan elämästä, nyt ovathan nuorten häät!

Mut ulkona syksyn yössä liki uhkean kartanon

siell' yksin seisoo nainen kivi-reunalla kallion.

Hän seisovi hurjin silmin, valovirtahan tuijottaa,

ja syksyinen kolkko tuuli hänen kutria heiluttaa.

21Povellansa hän käärön kantaa, rinnoillahan lämmittää, ja kun kääröstä kuuluvi ääntä, hän äkkiä hätkähtää — vaan kartanon kynttiläkruunut ne

hohtaen leimuilee ja vahtovat samppanipullot ujon rintaa rohkaisee.

Ja hehkuu posket, uhkuu naisrinnat täyteläät,

nyt riemuitaan elämästä, nyt ovathan

nuorten häät. — Mut ulkona seisova nainen vilutuu-

lessa värjöttää, povellansa hän hellivi lasta, repaleillaan lämmittää;

Kas, kääröstä kirkuva ääni se äidille ilmoittaa:

on tyhjinä äidin rinnat, laps' niistä ei maitoa saa.

22Ja silmien kärsivä katse yhä äidillä

tummentuu, ja huokaus särkevä, synkkä sydämmes-tään tunkeuu.

„Voi lapseni, kurja on äitis, vaan taattosi kurjemp' on, lupauksia äitisi uskoi vävyn uljaan moision;

niin uskoi äitisi kerran, vaan kohtapa viisastui:

sun taattosi kurja petti ja neitihin armastui.

Mut entä hän ruokaa soisi, ei mulle,

vaan lapselleen, jos laskisi nääntyvä äiti etehensä nyt

polvilleen? Oi ei! hänen jalkojen juureen, joka

koirana hylkäsi mun, vei köyhältä maineen, rauhan, elon onnen haaveillun--

23En konsana taipua voisi anomaan hänen

pöydältään — „Siis lapseni, kai sinä myönnyt, ett' ennen me näännytään!" Hän painaa raukkaa lastaan hellempähän

rinnoilleen, ja syksyn kalsea viima vie silmästä kyyneleen.

Vaan kynttiläkruunut kirkkaat yön selkään hohteen luo, ja tuulonen soiton tahdit ulos seisojan

korviin tuo: yhä hohtavat posket, uhkuu nais-rinnat täyteläät,

yhä riemuitaan elämästä, siell' ovathan nuorten häät.

Mut ulkona kurjan silmä nyt äkkiä leimahtaa,

niin hurjan säihkyvä katse yön selkään tuikahtaa:

24„0i lapseni! kuolema meilie on onneen

suorin tie, ja tuskinpa helvetissä olo karvaampi, synkempi lie!

Vaan lapseni kanssa jos tuonne käyn

koskeen kuohuavaan, niin eivät kirkko ja pappi suo silloin

siunaustaan, ja luojakin meiltä sulkee tien armon ja autuuden,

ja mennyt on autuus sielun ja siunaus pappien.

— Hyvästi sä siunaus sitten, jää kunnia

maailman, hyvästi sä ihmiskunta ja autuus taiva-han,

mä lapseni kanssa ennen käyn hyrskyhyn

kosken tuon ja pehmeän haudan siellä näin pienoiselleni luon,

2

25kuin näännytän kuoloon häntä; ja jos

jäiskin hän elämään, ikipäiviksi kannettavakseen vain äityen sais häpeän."

Ja hän seisovi hetken siinä, tuli silmistä

tuikahtaa, sydän taukovi sykkimästä, povi synkästi huo'ahtaa, kuni hurja hän painaltaapi rinnoillehen

lapsostaan, ja syöksyvi syksyn yössä vesihyrskyyn vahtoavaan.

Vaan kartanon kynttiläkruunut ne hohtaen leimuilee

ja vahtovat samppanipullot ujon rintoa

rohkaisee, yhä hehkuvi posket, uhkuu naisrinnat täyteläät,

yhä riemuitaan elämästä, siell' ovathan nuorten häät!

1885.

0

26Totuutta huudat.

„Totuutta huudat yhtenään, totuutta toimeen, elämään, totuutta uskoon, rakkauteen, totuutta käytökseen!

Vapautta työlle tietehen, vapautta puheen, aattehen, vapautta sanan, lausunnon, vapautta uskonnon!"

Sä näin nyt huudat innossas, oot mielestäsi oikeass', kun hengen, aatteen kahlehet sä murtaa aikonet.

27Niin luulet, niinhän luulla vois, ett' meilläkin, kuin muilla, ois; vaan erhetys on suuri tää ja siksi vielä jää!

Ei meillä vapa olla saa, ei aatettansa paljastaa, ja oma uskon vakaumus on meillä kauhistus.

Totuutta myös ei elämään suvaita meillä mielellään, ja puhe suor' on — loukkaus ja seuran pahennus!

Sä tokko nyt jo ymmärrät, kuin turhaan huudat, ryntäjät? Totuus on meillä mahdoton ja vapaus uskonnon.

1885.

0

28Hengen tasavalta.

Kun yksi hallitsi kansoja, oli yksi kaikkien sortaja, hän ainoa puntari oikeuden oli holhooja ihmisten.

Tään yhden tahtoa tirannin, joka „luojan armosta" valtoihin oli päässyt kai, sitä seurattiin, sen tahtoa peljättiin.

Jopa vihdoin muudan viisastui, tään yhden tahtohon kiivastui: „ken valtahan tuommoisen hirviön on päästänyt, heittiön?"

29Näin huusi yksi. Ja toisetki ne orjuudestahan virkosi: „Niin aivan! mistä hän oikeuden sai sorroksi toisillen?"

Ja vihdoin kansakin tulistui, ylivaltijas sortui, kukistui. Maat' itse kansa nyt hallitsee, muka onnesta nautitsee.

En huoli tuosta mä onnestaan; oli ennen sortaja yksi vaan, nyt joukkiot suuret, tuhannet, lyö vangiksi aattehet.

Jos yht' en tahdo mä valtijaa, satakuntaa en myöskään sortajaa: ken kerran joutuvi kahleihin, hän orja on kuitenkin.

Tasavaltaa hengen mä taistelen, yks'valtaa älyn minä intoilen: ain' olkoon yksilön vapaus oma lausua vakuutus.
30Neidon silmä.

Impi, kurja sydämmesi oli ensin herttaisin: jopa säihkyn silmiesi päiväksi mä vertailin.

Mutta että silmäs palo, joka tunki rintahain, oli revontulten valo, kylmä kolkko tietää sain.Ristiaallokossa.

On joenlahden rannalla loitolla Pohjolassa

mun kotikenttä kultainen, mä jolla

leikin lassa, ja metsälammen laineeton oli lahden sinipinta

ja yhtä tyyni, puhtoinen ja kirkas oli mun rinta.

Ja täällä hetkeni herttaimmat mä leikin elämästä,

en tiennyt tuhon tuulista, en myrskyn mylvinästä,

32mut salmen suusta aukeevan mä seljän

aavan luulin ja kaukaa kumman kohinan mä houkuttavan kuulin.

„Tuo tuoll'on meri, lapseni, ja vaarallinen sulle, — näin lausui kerran lapsena mun

äityeni mulle — jos lähdet joskus laineillen ja loitommaksi rantaa, niin katso, ett'ei venhoas saa virta tuonne kantaa.

Näät meri vain on miehillen, isoille,

voimakkaille, on hauska heidän taistella ja soutaa

muille maille; jo salmen suusta avautuu ulappa aava tuolla —

siis pysy aina, lapseni, sä salmen tällä puolla!

33Jo salmen suussa tuolla käy näät

kummat ristituulet, ne valtahansa venhos saa jo ennen

kuin sä luulet, kun sitten siinä heittelee sun purttas

tuulten hyörre, niin seljemmäksi venhoas vie salmen virran pyörre.

Ja pyörre kerran aavallen kun purtes

tuonne vienee, on varma vaara tarjonas, se hautasikin lienee —

jos lemmit siis sä äitiäs, niin tottelet

sä kyllä!" — Näin neuvons' äiti armahin nyt päätti syleilyllä.

Mä kotvan häntä tottelen; ja soutamaan

jos lähden, niin salmen suusta palajan jo pois mä äidin tähden.

34Vaan ajan tullen kuntoni mä tunnert

karttuvaksi, ja aava, uljas ulappa käy houkutta-vammaksi.

Nään kuinka siellä aallot käy ja purje-

purret kiitää, nään vihureissa vinhoissa kuin lokkilinnut liitää, nään siellä miehet voimakkaat ja heissä

sankar'-innon ja tunnen jäntereissäni mä tuohon leikkiin kunnon.

Ja joka viikko varmistuu tuo tuuma

uusi mulla: mä tahdon tuonne taisteluun ja miesten

moiseks tulla, mä tahdon tarmon koitteluun vesille

väljemmille, jos kuolo siellä kohtaakin, niin minkä voin mä sille.

35Ja niin mä juoksen purtehen ja lasken

valtaan tuulen, en kuule ääntä äitini, vain lainelaulut

kuulen — saan tuosta salmen suuhun jo ja kes-

keen ristihyörteen ja joudun kohta valtaan sen ja vitkan virran pyörteen.

Käy tuuli milloin mistäkin, vie venhon

tänne sinne, En tiedä vielä itsekään se vihdoin vie

mun minne, vaan seljemmäksi sentään mun tuo

virta vievän näyttää, kun tässä ristituulessa vain voisin melaa käyttää.

Mä luovin siihen luottaen, ett' virta

voiton saapi ja vihdoin tuuli yhtäinen mun purjeet pullistaapi,

36kun salmi soukka laajeneis vedeksi

väljemmäksi, vapauden virttä veisaten mä seilaan seljemmäksi.

Äl' itke armas äitini mun uppiniskaisuutta,

mä lasken läpi aallokon viel' kohden

maata uutta — on koti parhain lapselle, vaan ahdas

työlle miesten, ei luonnon ääntä kuolettaa voi pyytäen, ei piesten.

Äl' itke armas äitini sun suurta lempilasta,

jos ryöstäytyikin suita hän ja kotilah-delmasta;

kuin nuoret ensi lempeään, niin muistan

aina teitä, kuin itkee vuosi kevättään, niin itken aina teitä!

37Kansan lapsi.

Olen syntynyt sydänmaassa ja korvessa kasvanut, olen kasvanut kansaan kiinni, sen tun-

tehet tuntenut, olen nähnyt mä kurjan joukon vilutuis-

kussa värjöttävän, olen nähnynnä kalpeat kasvot ja nälkähän näännyttävän.

Oli paikkaiset ryysyt heillä, kädet karheat, sierauneet, ja maidonlaisina kasvoin ei hipiät kuultaneet —

38ei olleet ne ruusut hienot, kuin peittivät

poskipään, vaan ahavan, sauhun syömät oli kasvot kansan tään.

Sydänmailla on elämä kurja ja kurja

on kansa myös, se nääntyvi näljissänsä ja horjuvi

hengen yöss', sydänmailla on halla käynyt ja tuhonnut tou'ot pois, sydänmailla nyt pettua syödään ja leipää tarvis ois!

Niin pettua syö tää kansa, hikipäisenä

rataa vaan, tuho suurempi sentään uhkaa: verot kuinka ne maksetaan? ei rahoja näy, ei kuulu, pian saapuu jo

kruununmies, myö konnut ja irtaimiston, maat mannutkin kenties.

39Ja niin on mennyttä kaikki, mitä tehnyt

ja toivonut on, on mennyttä vuosien vaivat, kotikuita

kun mennyt on, pois maailmaan akanoina lapsjoukkokin viskautuu,

joku huutaa rahasta yhden tai ruodillen joku muu.

Sydänmailla on elämä kurja ja raskas

sen taakkakin, mut raskaampi elämä mieron ja kulkijan sauvakin,

koti on koti sentään aina, jos köyhäkin

kuinka lie, ja armas on synnyinpaikka ja pystyä orvon tie.

Jos taikuri tenhova öisin, joka kummia

tehdä vois, pian niemet ja lahdenpohjat ne peltona, puistona ois,

40vaan tuota en taitoa saanut, vähävoi-

mainen olen myös, sen ymmärän minä sentään: sun onnesi, kansa, on — työs!

41Mieleiseni mies.

Into työhön, kunto siihen,

luja tahto, sydän suora,

avo silmä, vapa aate,

lempi kansaan, isänmaahan —

semmoiseksi soisin miehen mielen,

kieleksensä vielä suomenkielen.

S

42Gladstonelle.

Kun suurivaltain sorto taas jo uhkaa

alaa voittaa, ja saksalaistaa Elsassin kun Bismarck

ukko koittaa, kun pienten kansain vastaisuus niin

synkeältä näyttää, sun äänes sulo-toivehin sydämmet silloin täyttää.

„Ei kansa luotu sortamaan, jos voi-

makkaammaks varttui, se suojaks toisten luotihin ja rauhan tuojaks karttui,

43on aika meidän karkoittaa jo nyrkki-

valta raaka, ja tehtäväänsä asettaa jo herkkä oikeen vaaka!"

Näin julki lausut kansalles ja muistuttelet aina, kuin häpeäksi Englannin i'es Iiriläistä painaa;

011 aina muille Albion se pelastuksen tuonut,

mut sentään toista veljeään kuin orjaa sortaa suonut.

»Nyt veljeskansa kohotkoon ja rinnal-

i

lemme käyköön, ja lakiensa turvassa vapaasti kehittäy-köön,

näin Iiriläiset Englantiin sidomme

lempeydellä, niin lujempaan se liittyykin kuin sorron sitehellä".

44Oi, jospa vanha Albion sun ääntäs

kuunteleisi, jos edes polvi nouseva sun aattees

eespäin veisi! Näin kunnon vanhus valkopää, sä näytät

nuoremmille: tuo tie se viepi onnehen, käy, nuori polvi, sille!

Vapaushan kansan kasvattaa, sen kyvyt

kypsyttääpi, mut sorto mielen sorretun vihalla myr-kyttääpi,

jos valtahas se antaukin, sen tekee

uhkamielin, jos nöyrtyneensä sanookin, sen sanoo valhekielin.

Mut säännöksillä oikeuden jos kansan

toiseen liittää, niin voimakkaamman suojasta se vilpi-tönnä kiittää;

45sen sinä, Gladstone, oivalsit ja käytäntöön sen vaadit, näin „magna charta'n" peruksen sä Irlannille laadit.

Ken jätti moiset aartehet jälkeensä

maailmalle, sen muisto konsaan murene ei ajan

virran alle — vaan valon aika vastainen tuon kiitoksella kostaa ja kiitoksensa merkiksi se muistopatsaan nostaa.

Sen patsaan kerran nostakoot vain

pienet kansat sulle, ei raskas lie se haudallas, se onhan

siunatulle! Se patsas sitten kertokoon: jo poistui

sorron taika ja valon tieltä väistymään sai nyrkki-vallan aika.

46Nukkuvalle tytölle vuoristossa.

Niin puhtaana tuossa sä uinahdat, kevät-nuortean vartalon oi'ennat ävärrikkaalla nurmikolla; on hengitys helppo ja hiljainen ja kasvosi ilme on rauhainen: lie huokea noin sun olla.

Tuoss' aliasi nurmikko nuortea on, hete vieressä kirkas ja tahraton, kevät-taivonen päälläs päilyy. Ylä-ilmassa leivonen lauluksi lyö, on kaukana kaiho, loittona yö — kai täällä sun sielus säilyy.

47Kai säilyvi myrskyltä maailman tuo kukkanen kentältä taivahan niin tuoksuvan tuores, hento. Elon synkeät synnit ja murheet sen urat uurtais otsahan impyen, joka noille on vieras vento.

Nuku lapsonen nurmella keväimen, puron varrella puhtahan lähtehen, nuku kukkain keskessä aina. Tähän vuorilta tuuloset vilppaat käy, kylän raition ruokottuus ei näy, kylän raskahat ilmat ei paina.

Kunis häipyvi surkea siivottuus, kunis koittavi puhdassa päivyt uus, sinis nukkuos piilossa täällä! Kera tuoksuvan kentän ja keväimen, kera kukkien, lähteen ja leivosten, sinut tapaaki vain maan päällä.

Sua onnessa tuossa en häiritseis, vaikk' katsees kylläkin murheeni veis — pyhän, puhtaan uinuthan unta.

48Mun ihailla kainoutta sentään suo, jota kertovi kasvosi kauniit nuo — sydän lie myös valkeempi lunta.

Ihasteltua hetkisen, kunnes sun on syöpynyt piirteesi mieleen mun, pois loittonen kiertäen kaarteen; taas tultua myrskyhyn, maailmaan, minä kummana kaikille kertoa saan, ylimaat min kätkevät aarteen.

Nuku, lapsonen, helmassa vuoriston, kevyt huokua syyttömän rinnan on — kevät-taivonen päälläs päilyy. Ylä-ilmassa leivonen lauluks lyö — on kaukana kaihon ja synnin yö — kai täällä sun sielus säilyy.

Harzin vuoristossa e/ok. 1889.

53

3

49Memento mori!

(Veistokuvaryhmä Lontoon Kristallipalatsissa.)

Rintaan voimakkaasen nojauupi immyt hienon hento, ihanainen, silmissänsä autuus kuvastuupi — tällä hetkellä hän vain on nainen: murheet maailman hän unhottaapi, noin kuin uinahtaa hän tuossa saapi sulhon rintaa vasten. — Elo autuasten tunteen täysi valta yksin on.

Aatos vuoroon seisahtuvi heillä, vuoroon vallatonna kauas väikkyy, väikkyy tunteen tuottamilla teillä tai myös aallokossa lemmen läikkyy —

50sen he tuntee vain, ett' aina, aina sylitysten ois he autuaina. Maailmassa tässä ihmis-elämässä

lemmen valta varmaan suurin on.

Vaan memento m ori! kuolo uhkaa. — Lemmenkinpä voittaa kuolon valta — ethän ihmisparka oo kuin tuhkaa, pelkkä laina kaiken tuottajalta! Vaikka onnes itse autuus oiskin, vaikka hetket hempeimmät se soiskin, kaikk' on katoovaista — tästä luonnon laista lempikään ei poikkeusta tee.

Juur' kun rintaa vastaan rinta sykkii ja kun silmän katseen silmä kohtaa, juur' kun nautinnosta suonet tykkii, punahuulet suudelmista hohtaa, silloin juuri, lemmen autuudessa, ihmis-intohimon vallitessa,

51huutaa tuonen valta maasta turpeen alta: ihmislapsi, kuolla täytyy sun!

Lontoossa 18™/a90.

52Huutolaistyttö kehdon ääressä.

Tuuti lasta keinuhun, tuuti toisen lasta, orjaks täytyi tulla mun, vapa olin vasta.

Tuutilulla, hussa-aa! Et sä lapsi kulta itkullasi viedä saa muistojani multa.

Tuuti lasta, tuuti vain! Äsken vielä leikin tuolla kotipihallain kanssa veikko Heikin.

53Tuuti lasta unelaan, nuku kiltti Kalle! — Vanhempani Tuonelaan saivat mullan alle.

Tuutilulla, hussa-aa, pientä lasta tuuti! Itku mun jo valtoaa — minut herra huuti.

Elä itke! Muuten on rouvan torat mulla, silloin oon mä onneton, tuuti, tuutilulla!

Tuutilulla, sydämein, nuku siki-unta, mistä saisin surullein unhotuksen lunta?

Hussalulla! — Aina vain mielessäni säilyy, kuinka kotilahdellain tyynnä vesi päilyy.

54Tuuti, lapsi! — Siellä on äitikullan hauta — taas sä itket, onneton, lauluni ei auta.

Lapsi, miksi nuku et! Vaiko itket siksi, että laulut huomannet orvon kyyneliksi?

Taikka ei sun uni lie? Nuku kaikitenkin! Muuten mun jo paha vie, — tuossa rouva onkin!

55Myrskylintu.

Kun myrsky mylvii ja laine laulaa ja vasten louhia loiskuaa, kun honka huojuu ja näre notkuu ja vahto pärskyen roiskuaa.

Mä silloin nautin ja riemurinnoin mä halki ilmojen kiitelen ja laulan luontoa, maailmoita ja elontaistoa ihmisten.

Kun viima vinkuu ja mastot laulaa ja laivan touvissa tuuli soi, kas, silloin kuoroon mä myöskin yhdyn, ja myrsky säistäen mellakoi.

56Tuo myrsky poistavi mustat pilvet, ja taivon siintävän seijastaa, ja ilma muuttuu ja tuuli tyyntyy ja meri rantoja heijastaa.

On muiden mielehen luonto tyyni, ja leivon laulu ja illansuu, mä nautin parhain, kun myrsky pauhaa, kas silloin nuortuu ja norjistuu.

Siis vello vahtoa, aallon Ahti, ja sävel soios sä myrskysään! — Mä lennän laulaen ilman halki ja kiidän kilvalla tuulispään!

Pariisi 20/3 90.

57Mun isäni kallihin kuolema vei.

Mun isäni kallihin kuolema vei, vei osan mun onnestainkin; hän luokseni koskaan palaja ei — mut palaapa sentään väinkin.

Tuoss' seisovan näen hänen sängylläin, hymy herttainen huulilla kiertää, mua neuvoo käymähän elämässäin sitä tietä, mi vaikeena viertää.

Oli reipas itse hän käynnilleen ja katseensa kirkas, suora, vapa myös oli aina hän aatteilleen ja oikeus ojennusnuora.

58Oli tarmokas, sitkeä, ahkera, oli oikea Suomen miesi — isänmaata ja perhettä, kansoa, hän työllähän palvella tiesi.

Mut kuolema häntä jo huhuilee manan virran toisella puolla, hän tyynenä Tuonelle hymyilee: jalon helppoa aina on kuolla!

Hän katsoi katsehen viimeisen niin suruisin silmäyksin ja alkaa tutkimusretken sen, jonka tuntevi unelma yksin.

Mun isäni kallihin kuolema vei, hänet peittävi musta multa, ja luokseni koskaan palaa ei hän retkeltä aloitetulta.

Mut hautansa kummun kun tuonottain taas kukkaisilla mä täytin, soi isäni ääni mun korvissain: käy tietä sä, jonka mä näytin!

1890.

59Surutonna suolla sorsa.

Surutonna suolla sorsa, kaihotonna rannan kaisla, murehetta marja mäellä, tahratonna taivon tähti — minä yksin ihmislapsi, minä mustan murheellisna, mulla aattehet apeat, mielikaihot karvahimmat.

Itkemättä ilman impi, päivän paiste pääskysillä, kesä kedon kukkasilla, huoletonna pellon perho — minä yökkö yöllä itken, huudan huuhkaja surusta; miksi yökkö itkenenkin miksi huuhkaja huhatan?

60Mitä itken, en mä tiedä, mut on mieleni muretta, sydän syttä synkeämpi — itkenenkö ihmisyyttä, ihmiselon ontevuutta, kun en tiedä tarkoitusta koko maailman menolla.

Vaiko itken itseäni, kohtaloni kolkkoutta, ett'en ole kentän kukka taikka kaisla kotirannan, kun en kurja kumminkana oloihini onnen tyydy, mutta turhia uneksin.

Öisin ehkä niinkuin tuossa kumppalini kunnokkaampi, joll'ei lahjoilta parempi: käypi tietä tarvottua, syöpi ennen syötettyä, hän on kullan kiltti lapsi, työhöns itse tyytyväinen.

61Miks en liene moisten lainen, nuo on mieleen mahtimiesten, ikiriemuks isänmaalle; miksi kylvit kaiken luoja, kylvit sy'ämmehen säkenen, tuota tulta kalvavaista, jok' on kohtalon kirous?

Miksi annoit hengen hellän, vapautta vaativaisen, miksi turhat tiedot, taidot, miksi joutavat unelmat? Oisit antanut avuja täällä tärkeämpiäkin: mielen maltin, kovan luonnon, vanhan mielen, valhekielen.

0

62Mun vuodenaikani ei ole syys.

Sä ehtootaivoa ihailet, sen ruskoa, kultaisuutta, ja kylläykään sinä tuohon et, on aina se sulle — uutta.

Ja lempi-aikasi sun on syys, min vuoksi, en sitä tiedä. Ja hauskin, väität, on menneisyys, et nykyisyyttä sä siedä.

Tuon muinaisaikasi ehtoisan kuvituksesi voimalla kultaat ja aatteet tään nykymaailman vain hautahan kylmään multaat.

63Trubaduurein lauluja laulellen unelmissas näät ritareita, elät seurassa henkien menneiden, jumalaskin lie joku — seita.

Tää aik' ei mun ole aikani myös, on velttoa, voimattuutta, mut tuolla jo tuikkaa tähtiä yöss': ne tietävät aamua uutta.

Mua miellytä ei tää nykyisyys, ei muinais-aikojen taika, mun vuodenaikani ei ole syys, vaan tou'on ja toivojen aika.

Kevät raitis vuodenaikani on, vain sillä on voimaa luoda, säde yksin nousevan auringon voi huomenen uuden tuoda.

64Siks nykyisyys sua siedän vaan, ett' toivon toukoa suita, mut koito en nää sun toukoakaan, mun peittävi silloin multa.

Pariisi J8w/300.

65Päivän laskiessa.

Nään taakseni taantuvan taantumistaan ajan lapsuus-onnen ja uskon, ja menneisyyteni taivaalla vaan näen kultaisen kauniin ruskon.

Olin onnellinen, kun luojassain näin taaton mä hellän ja rakkaan: hänen suojassaan kun lienen mä vain, heti vaikerruksista lakkaan.

Vaan nyt on lapsi jo viisastunut, tuon unelman maailma vienyt, ihannett' en usvaksi arvannut, en luojaani luonnoksi tiennyt.

66Nyt etseissä taattoa taivaista — kuten tein minä ennen lassa — hetikohta on kohtalo vaivaista mua ilkkuen pilkkaamassa.

Ja turhaan lempeetä silmääs sun nyt etsivi huokaava henki, ijäisyyden mustaksi kuiluks kun on tiede jo muuttanut senki.

Voi kuinka se sentään raskast' on ero tehdä kaikesta siitä, mikä lassa on onnemme talveton — ja kun kenkään tuosta ei kiitä.

Omatunto mun sentään palkitsee ja siinäpä kyllin on mulle, vaikka maailma tuhma mun tuomitsee, kaikk' uhraan, totuus, mä sulle!

67Ulapalla.

I.

Ulapalla ollessa aavalla se toive on sentään varma, kun lasket aina sä yhtäänne, niin löytyvi mannermaata — mut aavassa aattehen piirissä vain mannermaata en löydä mä kuin kuolon ja haudan ja ikuisuuden.

Itämerellä 2% 90.

68II.

Ulapalla ollessa aavalla perämieheen muu väki luottaa: läpi usvan ja myrskyn johdattaa hän rantahan purren varmaan, vaan ruorissas, oi kaikkius, sun, perämiest' ei keksi silmäni mun — avaruudessa kiitää tuuPajona pursi.

Itämerellä n/a90.

E3

69Ylinnä kaiken vapaus!

Jumala, autuus, taivahat, nuo ihmis-ihanteet vain kuvitusko luonut lie nää vanhat käsitteet?

Inehmok' epätoivossaan nää usvakuvat loi, ne näät kun hälle murheessaan suloisen lohdun soi?

Ja kuollessako kenkeni myös hautaan lasketaan? Erooko kuollen äitikin ijäksi lapsestaan?

70Eloko toinen, autuas, vain tuuma turha lie ja unhonk' yöhön ijäiseen avattu hauta vie?

Vihollinenko epäilys lie ihmisonnellen, lie järki surma unelmain ja loppu rauhallen?

Nää vaivaa mua miettehet, en niiltä rauhaa saa: vaan kuinka estää aattehet ja vapaus kuolettaa!

Ja onhan hengen vapaus mun aarre armaisin, niin kallis, että autuuden mä siihen vaihtaisin.

Lie turhaa taivas, maailma, ja ihmispuuhat nää, lie turhaa toivot, taistelut, lie turhaa kaikki tää.

71Tuon kaiken vielä kestänen, jos joskus itkenkin; vaan vapauden jos vienette, niin tehkää hautakin!Mi orjuutta, se kurjuutta.

Mi orjuutta, se kurjuutta; mi sortoa, se valhetta,

mut mikä meill' on vapautta, on totuutta, on rakkautta.

Mi lämpöä, se henkeä; mi taistoa, se eloa,

— vapauden auringossa vaan, saa ihmishenki kukkimaan!

73Parantumaton.

Mitä huolin valtikasta, mitä kunniasta, mitä joukon suosiosta taikka maailmasta? — Mikä on mun elon määrä, oikeako vaiko väärä tietoni on elämästä — tästä, tästä

totuuden mä tahtoisin.

Totuuden mä lassa kyllä omaavani luulin; luulin sitä luojan laiksi, mitä muilta kuulin;

74elo näytti huokealta, varmalta ja valoisalta loisti vasten vastaisuutta — mutta, mutta rintaan syntyi epäilys.

Tuet vanhat maahan murtui, kaikki varmuus raukes, pohjatonna aatteen meri allani mun aukes. Kaikki suistui, minä yksin seisoin vielä epäilyksin tuijotellen ulapalle aukealle,

kuss' on kaikki häilyvää.

Luulen maata häämöttävän vasten päivää tuolla, ko'etan päästä sinne, jotta saisin siellä kuolla; vaan kun saavun lähemmäksi, huomaan nä'yn mä pettäväksi —taas on kaikki häilyvätä, hyllyvätä,

turhaan etsin rantamaa.

Halu vain on sielussani, halu kaikki viepä tiedon, toden, ihanuuden — — mutta toden tiepä onkin kummallisin siitä, ett'ei mitkään voimat riitä käydä päähän saakka: elon taakka murtaa ennen ihmisen.

Toinen seikka tuolla tiellä eksyttääpi meitä: kaikkialta kahtahalle lähtee haarateitä; käyvinään on kohti määrää, käykin harhatietä väärää; palaa siihen, lähdit mistä, entisistä

etsi totuuden sä tie!

76Näin mä tehnyt olen, tehnen kaiken ikäkullan, kunnes vievät heikkopäissä alle mustan mullan, vievät sinne surkutellen, surkutellen, säälitellen, ett'ei saanut ijässänsä järkeänsä — etsi hourettansa vaan.

SYksin ollessa.

Maailman touhussa tuolla kun tuonoin kävelin, niin itseänipä, raukka, minä oikein häpesin.

Se vakaa katse, mä jonka loin ennen elämään, ihan ivaksi ilkamoitui, sai odan kärjekkään.

Pyörteessähän narrimaisten myös itse narriks saa, ja ulkonainen kuori sydämmet kuolettaa.

78Se vakavuus, joka ennen eheyttä mieleen loi, nyt hajosi pois sekä särkyi ja toivottuutta toi.

Ja rintani, joka se tuonoin niin lämpimästi löi, kun köyhän mä lienen nähnyt, joka pettuleipää söi.

Nuo tunteet hennot ja hellät sai siellä tylsymään, kun elämä pintapuoli yhä kylvävi myrkkyään.

Vakaumus, henki hieno ja aatteet kalleimmat, ne pilkan myös esineiksi useinhan joutuivat.

79Nuo tunteet nyt taas jälleen jos valtaan saada vois, tuon ivan jos ilkamoivan sais juuriltansa pois!

1889.

s

80Lemmittyni muistoksi.

Voi päiväni päivyt, voi onneni kukka, voi ihanin ilmiö mun unelmain, voi eloni toivo ja toimeni määrä, miks riisti sun kohtalo rinnaltain?

Olin hukannut kaikki mä, toivon ja taivon halun nautintoon, elon iloni myös, sinä yksin, impeni, olit mun kaikki, sinä johdatustähteni synkässä yöss'.

Sinun kauttasi uskoin mä, uskoton heitto, taas voimaan hengen ja siveyden, sun tähtesi kannoin mä eloni taakan, sun katsoin mä tuojaksi autuuden.

81Ja niin tuli kohtalo kylmä ja jäinen ja mursi mun toivoni ainoonkin: on poissa mun päiväni, onneni ainut, on

poissa mun kukkani kultaisin.

Kuin neitonen nuori, mi vuosia viisi on vuottanut kaukoa sulhastaan, on vuottanut vuosia säästäen, toivoin, niin viestipä tuodaanki kuolostaan.

Kuin hellivä äiti, mi valvoen, soutain, on vaalinut armasta ainoistaan, on tuutinut turvoa, riemua äidin — niin seisookin hänen haudallaan.

Sua niin olen itkenyt, impeni hertas, itkenyt kaivaten päivät ja yöt, voi miksikä kohtalo, miksikä toiveen angervaiselta ainoan viet?

Nyt poissa on ponsi ja eloni tuoksu, hän poissa, mi elolle arvoa soi, mä varjona vaappuen muistoja uusin, en mennyttä loitsea eteeni voi.

82Voi päiväni päivyt, voi onneni kukka, voi ihanin ilmiö mun elämäin, voi toivoni toivo ja toimeni määrä, miks riisti sun kohtalo minulta näin?

83Annettelle.

Synkkyyden jos saisit syksyn yöltä, mustuutensa Hornan onkelolta, merten syvänteeltä pohjattuuden — näist' et konsaan synkkää pohjattuutta saisi Annetteni tumman silmän.

Kirkkauden jos lainaat kristallilta, lähteen silmäkkeeltä puhtautensa, itse auringolta lämmön voiman — näist' et lämpöö, kirkkautta saisi armaan Annetteni lemmenkatseen.

Lainaa pehmoisuus sä untuvalta, ota hienous päivän autereita, sametilta hento höyhen-nukka — saa et konsaan hellää hienoisuutta oman Annetteni poskipäiden.

84Ota mettä suusta mehiläisen, kostontyydykkeeltä nautintonsa, viehkeytensä ensi suukkoselta — viehkeyttä hurmaavaa et saisi, mik' on Annetteni rusosuulla.

Nälkään nääntyvältä leipä riistä, viime toivo epätoivoiselta, armaat aartehensa saiturilta — sitä murhetta et heille saata, kuin jos multa Annetteni veisit.

S

85Tuommoinen tyttö on mieleeni mun.

„Ton sein est le tröne d'amouiT Chänier.

Kas, tuommoinen tyttö on mieleeni mun, jok' on intoa, tunnetta, tulta! Ja nuo sysimustat silmäsi sun ovat vieneet järkeni multa — tuo paisuva rintas se onnea tietää ja huulesi viehkeät suutelon sietää — kas, tuommoinen tyttö on mieleeni mun, jok'on intoa, tunnetta, tulta!

Mua lemmit sä, Annette, sen minä nään, elä peittele turhia multa — etelättäret kaikki ne lemmessään ovat pelkkää tunnetta, tulta —

86kai yhtehen luonto lie aikonut meitä, elä lempesi liekkiä, armaani, peitä! Kas, tuommoinen tyttö on mieleeni mun(jok' on intoa, tunnetta, tulta!

Sinä viulunsoittaja, soittele vain, minä tanssin impeni kanssa, on leimuva lempi mun rinnassain, vaan olkohon ahjossansa, me kunnekka jäädään kahden illoin, voi autuutta onnen ja lemmen silloin! — kas, tuommoinen tyttö on mieleeni mun, jok' on intoa, tunnetta, tulta!

0

87Mustat silmät.

Tiesin kyllä ammoin, että silmät ovat sielun peili, tiesin, että niissä juuri hengen syvyys kuvastuupi — vaan en tiennyt ennen, että silmät on kuin viepä rimpi: niihin jos sä vaivut kerran, ijäks päiviks uppoot sinne.

0

88Jos tohdit ja tahdot.

Jos tahtonet tyyntä ja rauhaa vaan ja mökkiä lahden pohjukkaan, kussa myrsky ei konsaan raivoo,

jos pelko sun valtaa, kun vain näät, että vinkuen rientävät tuulispäät, ja pilvet jo peittää taivoo;

jos säikkynet huolia rinnallain, ja itkenet vaaroja vaikertain, elämässä kun meitä ne kohtaa,

jos lietoa lempinet, hiljaisaa, ken ulapoillen ei konsaan saa, vaan rantoja purtensa johtaa;

89jos huimaa päätäs jo ai'e tuo, ett' Alppein huippujen pyrkiä luo, kussa kukkaset Alppein tuoksuu,

ja eloas nuorta jos arkailet, ja maata jos siksi sä konttailet, ett'ei sua langeta juoksu;

jos niin on, impeni, tahtos sun, jos tohdi et käydä sä taisteluhun, eron teemme jo paikalla tässä.

Mut uljuutta jos sun rinnassa on, jos tohdit sä elämän aallokkohon mun kanssani purtes heittää,

jos tuon sinä tohdit ja tahdot sen, kas, silloin laskemme riemuiten, vaikk' aaltoja vahtokin peittää.

Ja jos joku kohtais onnettuus, niin laitamme, että on into uus taas tuotakin vaaraa vastaan.

90Kun toisihin aina me turvautaan ja parhaiten kun me taistellaan, niin auttavi luojaki lastaan.

Ken Alppeja nousta ei jaksakkaan, hän ei näe Alppein ruusujakaan, ei tunne se tuoksua noiden.

Ja tyynestä nauttia mahdoton on, kun myrsky ja tuuli on tuntematon ja läikkynä aallokkoiden.

Siis pelkosi turha sä luotas luo ja rohkeudellen sä sijaa suo, ja tuultua tuntees anna!

Näin intoa saat, näin voimistut, näin vanhasta vallan sä vapaudut, ja pystyssä pääsi sä kanna!

©

91Niin varmasti.

Niin varmasti kuin päivää seuraa yö, niin varmasti kuin käypi kuolon työ, niin varmasti kuin rantaan laine lyö ja myrskyn raivotessa louhta syö —

Niin varmasti sä mun sydämmeeni jäit, niin varmasti sä rauhan sieltä veit, niin varmasti mun toivottomaks teit, kun leikkinäs vain lempeäni peit.Kaikki kaikessa.

Mä sua muistan, mitä muistellenkin, vaikk' olen miettimättä olevain — mä sua etsin, minne kulkenenkin, vaikk' olen määrättä mä kulkevain — nään sinut aina, kunne katsonenkin ja vaikka silmät suljen umpehen, ja äänes kuulen, mitä kuunnellenkin, jos menneet korvatkin ois lumpehen — sä olennoksein käynyt olet näin sinutta unta vain on elämäin.

93Daimooni.

En tiedä mä ken sinä Olletkaan, mun impeni vieras vento, sua nähnyt en ennen mä milloinkaan sysikutrinen kaunotar hento!

Mut sen minä tiedän: katseesi vain kun silmiini sattui kohti, niin alta se kulmain kaareuvain niin kummasti säihkyen hohti.

Ja liekkihin joskus se välkähtää sysimustien kulmien alta kuin säkköisen nuolen tenhottu pää löis synkältä taivahalta.

94Ja silloin mä lämpöä suoniin sain ja silloin mun syttyi rinta, ja tunteeni kiihtyi riehahtain kuin myrskyllä merten pinta.

Mut että viehkeinä viehättäin myös loistaa, näin minä kyllä, kun katsees tuonoin loit mua päin jumalaisella hymyilyllä.

Nuo silmäsi mustat ne lämmittää tulikuumalla säihkymisellä, vaan mieltäni myöskin ne peljättää niin synkällä

syvyydellä.

Luo kosken jos kuohuvan tullut on ja katsovi hyrskyjen vuohon, niin huimaa päätä ja arvaamaton veis voima jo nieluun tuohon.

Niin myös, sysimustiin silmiis sun kun katselin kerran taaskin, näin aattelin: noiden liekkiin mun tekis mieleni ainiaaskin!

95Elämän kokemusta.

Olin lapsi, leikin ja nautitsin, ilomielin hyppelin, hymyilin oli outoa murhe musta. Sydän puhdas, raitis ja vilpoinen löi rinnassa tervehen lapsoisen, löi tulta ja innostusta.

Meni lapsen päivyet onnekkaat. Tuli nuoruus-aikani toivekkaat, kyti rintahan haaveiluita. Tuli entinen elpyi, kiihkeni vain, yli-ympäri näin minä unelmissain ihanteita ja seikkailuita.

96Nous mieleni vastahan sorrantaa, nous vastaan köyhien poljentaa, nous vastahan röyhkeyttä. Vapautta ma vaadin ja intoilin: valon, ilman tarvetta rintoihin jos kansaani voisin syttää!

Ja kun kansani kalliin puutteeseen nään nääntyvän, kuolevan kurjuuteen, tämä aate mun mieleni voittaa: „Oi, tuskinpa muuta nyt tarvittais kuin rikkahan tiedoksi puutteet sais — kai kilvan he auttaa koittaa!"

Näin kummia toivoin, haaveksin, näin hupsun tuumia hourailin, parinkymmenen vanhana vasta. Ei tuntemus viel' tosi-maailman, ja elämän taistelun raivoisan mua kieltänyt haaveksimasta.

Ikä jatkui, vanhenin, viisastuin, elon taistelun touhussa karkastuin, sydän kylmeni kurjuudelle.

4

97Kun lämpöä tarjoo, kylmää saa, kun koettavi kansaa innostaa, sun nauravat nuoruudelle.

Jos kunnioitusta sä tahtonet siis, — mä moisten kunnioituksesta viis! — ole hiljaa, hiiskahtamatta! Vaan syyhyiskö kielesi sittenkin, niin näin sinä nuorille huudakkin ja ärjäse arvelematta:

„Mitä hullua, nuoriso, ryntäilet, mitä riehut, leimuat, intoilet, mitä haaveesi aikaan saapi? Ihantees: vapaus, samanvertaisuus, sekä joutava muu joku aate uus muka taistella kannattaapi!

Käy kirkko jo heikoksi hermoiltaan, ei valtio suo, että huudetaan, pian tukkivat suun, tukahuttaat. Mut kiltti jos olet, käyt kirkossa ain' ja kiitosvirsiä veisaat vain, niin leipähän sun vakauttaat.

98Ota vaari sä neuvosta vanhempas, joka myöskin hourasin hourettas ihanteista ja haaveiluista: Ihanteet ovat laihat. Ne kuivettuu, ajan vierressä jää vain paljas luu — ei kannata riehua luista!"Valtion syöttiläälle.

Huoleti halveksu vain mua valtion

syöttiläs korska — valtio työlleni mun eihän se leimaansa lyö —

istu sä herkuillas, lue arvonjärjestys-listaa,

josta sä turhaan mun arvoa etsinyt liet.

Katsele kalenterias, lue ulkoa palk-

kaussäännöt, aika sun harmentaa, ikähän ansio on. Aika kun täytetty on, saa onnesi kukkuran kauniin,

100kuuliaisuutesi sun »tähdellä" tunnustetaan.

Oppia oivaa myös sinä selvään

kaikille saarnaat: purjetuulehen on helppoa höllöttää.

101Eräälle kirjailijalle.

Sä väität, ett'et ymmärtää sä voi, miks ystäväs sun kirjaas kieltää koittaa, et tahdo myöntää, että vahingoittaa se moraalillaan kärpäistäkään voi.

Vaan ystäväs on sentään oikeassa, kun kirjas julkaisua estää koittaa: sisällys onhan hiukan tarttuvaista, näät tyhmyys, peijakas, se vahingoittaa.

S

102Kallihin kansan vuoksi!"

Tuoli' istuvi uuttera tiedemies, hän viisauksia niin paljo ties, ett' tyhmää kansoa nauroi vaan — mut lausuis julki hän aatteitaan ei »kallihin kansan vuoksi!"

Ja pappikin paljo hän saarnailee, ja itseksensä hän kummailee, mitä kaikkea ihmiset uskoo nuo — mut aatteitaan ei ilmi hän tuo tuon »kallihin kansan vuoksi!"

Myös hallitus kyllä se myöntää voi, moni määräys hullulta tänään soi, moni ammoin joutanut oisi jo pois — mut kuinka sen sentään tehdä vois tuon »kallihin kansan vuoksi!"

103Ja kansakin joskus se valveutuu, kun ulkoa uutiset tunkeutuu, se vaatii tietoa, vapautta, mut tuotahan tohdita kuunnella ei — „kallihin kansan vuoksi!"

Jos kilpikonniksi käymmekin näin, niin konttaahan konnakin eteenpäin! Ja aika jos jättää ja kansat muut, me tukimme tyyniää kaikkein suut tuon „kallihin kansan vuoksi!"

Jos vapaammin joku kirjoittais, ei kustantajaa hän varmaan sais; ken auttaa tuota hän tohtiskaan — pian oisivat kaikki jo niskassaan tuon „kallihin kansan vuoksi!"

Siis jos sulia vapaampi aate lie, se sydämes soppeen piiloon vie, ett'ei sitä kansasi vainua vaan ja häiriy vanhassa rauhassaan. Sst! „kallihin kansan vuoksi!"

104Kunnon mies".

Kun teet sä niin kuin käsketään, kun syöt sä, mitä syötetään, niin olet kunnon mies.

Kun uskot, mitä saarnataan, et pyri koskaan vapaampaan, niin olet kunnon mies.

Kun pidät paikkas, jonka sait, ja vanhat aatteet, tavat, lait, niin olet kunnon mies.

Kun katsot miehiin johtaviin kuin kansa katsoo jumaliin, niin olet kunnon mies.

105Kun kaikillen sä rauhan suot ja vastustuumat vatsaas juot, niin olet kunnon mies.

Kun silmät, korvat ummistat ja omantuntos laajennat, voit olla kunnon mies.

Jos järki, tunne poljetaan, sä ällös hiisku sanaakaan, niin olet kunnon mies.

Lyö rintoihis ja lausu näin: „Kun teen mä virkatehtäväin, niin olen kunnon mies!"

Ja sua kiittää isänmaa ja haudalleskin kirjoittaa: täss' lepää kunnon mies!

Hän täytti miehen tehtävän, hän näytti meille selvähän, kuin elää kunnon mies.

106Hän muille aina rauhan soi ja leipätiensä varman loi — tee niin, oot kunnon mies!"

S

107Mahtava mies.

Ja ääreen pöydän hän istahtaa ja kirjahan uuteen tarttuu — nimilehteä ensiksi katsahtaa: kovin kirjailijoita jo karttuu! Ken vain saa lausehet jäljekkään, kirjailija on muka mielestään.

Pari lehteä sitten hän silmäilee, niin otsa jo ryppyyn laski: realistina tietysti kirjailee myös tääkin, Antero Kaski — ja elämän törkeys ja uskottuus, sellaistahan on uus kirjallisuus!

108Pari lehteä keskeltä kirjan taas ja vihdoin viimeinen lehti — niin kriitikko kirjaasi, tahdontaas niin tutuks jo tulla ehti, että tahtosi tiesi jo tarkempaan kuin itse tiennet sä koskonkaan!

Ja pöytänsä äärehen nojaumaan tuo mahtava mies nyt käypi, vain hetken miettivi tuomiotaan, pian hälle se selvittäypi; kynänvarteen tarttuvi peljätty mies ja huomenna lehti jo kertoa ties:

„Kuin sieniä jälkehen sateen nyt taas syntyvi kirjailijoita ja siksi on kriitikon täytynyt kurituksella kohdella noita; myös Antero Kaskelle parhain ois, jos kirjailuhommansa jättäis pois.

Ei kannata ryhtyä punnitsemaan tämän neuvomme syitä muita, sen lausumme vain hänen kirjastaan:

109se myöskin on kirjoja nuita, joiss' uskottuus yhä vallitsee ja kallista kansaamme villitsee.

Ja kansa se vain muka sorrettu on ja sortajat on muka — rikkaat, tätä virttähän soineet nuoret on kynäniekkamme toivehikkaat — nyt annamme' neuvon semmoisen, ett' ois tämä^moisia viimeinen".

Tään arvostelun tuo mahtava mies hän uudesta kirjasta antaa ja työstään suuresta, senhän ties, hän lehdeltä palkat kantaa. Rovon kansallensa on uhrannut: jalon työtä on maksusta haukkunut!

110„Väljemmillä vesillä".

„Mä tahdon tuonne taisteluun ja

miesten moiseks tulla mä tahdon tarmon koitteluun

vesille väljemmille".

(Ristiaallokossa).

Kun kotilahden laineita ma ennen

lassa sousin tai kotikummun harjulle kun kevät-

illoin nousin, niin näin mä kaidan salmen suun ja

siitä mertä, mertä, mi silmiäni viehätti ja kiihoitutti vertä.

Tuo laaja, uljas ulappa se siinti houkutellen

ja sinne aina mieli mun nyt hehkui intoellen:

111ei auta äidin varoitus, ei kyyneltulvat auta,

mun täytyy tuonne otteluun, vaikk' olkoon tuo mun hauta.

En lahden tyyntä soutamaan mä ainiaaksi luotu, mun lienee myöskin kuntoain kai kerran

koittaa suotu, ja vaikka voimat voipukoon ja menköön halki haaksi, mun täytyy ennen taistella kuin kuolen, muutun maaksi.

Näin mietin nuorra mielessäin ja kiihko

tuosta karttuu, mä vanhenen ja voimistun ja vartaloni varttuu;

niin työnnän venhon vesillen ja ruoriin

muka astun, vaan virran pyörre valtaa mun kuin pienen pilkelastun.

112Tuo pyörre mua miellyttää, sen vauhti

huimaa päätä, tää onhan sentään elämää, ei aina

tyyntä säätä; mä laulan, nautin, riemuitsen nyt ristiaallokossa ja vauhdin vuoksi aatokset on vallan huumiossa.

Mut ajan tullen tuohonkin jo tottuu,

kyllästyypi, ja vitkallensa vihdoinkin se mulle

selviytyypi: mä pyörin polo paikallain, mä virran

kanssa kuljen, ja luulen matkan eistyvän, kun silmät kiinni suljen.

Ei pyörintä lie kulkua, ei myötävirta merta —
mun tästä lemmon pyörteestä kai täytyy päästä kerta;
113mä tahdon tuonne seljemmäs vesille
väljemmille, mä tahdon ottaa oman tien ja saada venhon sille.
Nään tuolta aavan ulapan ja aallot
hyrskyharjat ja mielessäni vaihtelee niin kummat
kuvasarjat: nään kuinka toiset riemuiten he laskee
seljemmäksi ja kuinka kuolon kauhistus saa posken kelmeäksi.
Niin monen purjeet puhkiaa ja aallot
haaksen hautaa, ei heidän tiestään jäljet näy, ei ven-
hostansa lautaa, he ijäks sinne suistuvat, ei muista
kenkään heitä, ja tuskin äiti vuodattaa nyt heille kyyneleitä.
114Niin monen monta lailla mun sai halu lainehille,
niin monen monta sinne jäi, sai haudan toivehille,
ja toiset taistoon kyllästyi ja kotilahteen kääntyi
ja kuoli ennen äidin luo kuin tuonne kau'as nääntyi.
Tään kaiken, kaiken kyllä näin, vaan
siit'en paljo huollut: sam' onhan minne haudataan, kun
kerran mies on kuollut; ja kuoloakin kurjempi on elo taisteloitta, se mielen tyysti tylsentää ja rinnan autioittaa.
Siis käyköön kuinka käyneekin, mä
lähden ulapalle, ja jos mä voin, niin riemuiten mä näytän maailmalle,
115ett' tarmo voittaa vastukset ja into
kunnon antaa ja pursi pienen pienikin voi joskus kau'as kantaa.
Niin tartun tuosta airoihin ja soudan,
soudan, soudan, ja työhön uutta voimoa mä vastuksista noudan;
niin vihdoin venhe vapautuu jo tuosta
pyörtehestä, ei oman suunnan vaalia nyt enää virta estä.
Mä lasken läpi salmen suun, käy vedet
väljemmäksi, ja meren vilpas tuuli vie mun ruuhen
seljemmäksi: jo ilma raitis, suolainen mun keuhkot
kaikki täyttää ja mihin koito ky'ennen, sen voin nyt muille näyttää.
116Puhalla tuuli puhtoinen, vie pienet
huolet multa ja toivon maalta viesti tuo, niin kauvan
kaivatulta; opeta laulu vapauden ja suuren innostuksen,
mun mieli näille altis on ja töille uhrauksen.
Sä meren aavan hallitset ja kuljet mistä tahdot,

sä nostat vuoriks aaltoja ja aaltoloille vahdot,

sä oman tiesi itse luot ja laulat vapautta, sen päivän sulopaistetta, sen aamun armautta.

Mä tahdon laulus kuunnella ja sille

muodon antaa — oi, jospa vain mun ääneni vois merten halki kantaa,

117vapauden laulun laulaisin mä lahden soutajille,

mun laulu heidät tenhoais vesille väljemmille!

En tiedä onko kangastus tuo maa, min

nään mä tuolla, vaan sinne tahdon, vaikka mun ois

pakko tielle kuolla! Jos sinne kerran päässen vain ja nähnen

rannan uuden, niin kohta kotikansallein mä saatan salaisuuden.

Siis ylös purjeet kaikki nyt ja kokka

kohden tuulta, pois luovin hankavastaiseen mä kaidan

salmen suulta — kohota Ahti aaltojas, mä lasken halki heistä:

nyt ehkä löytyy oma tie tuhanten muiden teistä.

118Elämän laulu.

I.

Kun kaaoksesta kaikkeuden

loi luoja maailmoita,

kun sumut sankat yöhyen

säteistä päivän kirkkauden

hän selvitteli laulullansa —

niin taivot kaartui, säihkyi salamoita,

ja kuut ja tähdet kiertoon orjistuivat

ja vuoret nousi

ja uomat uurtui

ja virrat vuolahat lannistuivat.

119Ja laulun tenhosta tammet nousi, ja tammet nousi ja hongat hyötyi ja elämännestehen hetteet hersyi vihrytvaippahan luonnon verhoin; nousp' on nurmihin nuoret heinät, kasvoi kukkia kangashiekat, norot marjoja maasta työnsi, solkikoivuja soiset notkot, lehdot leppien aaluvoita, laaksot lintujen laulupuita.

Ja ihmehintä kaikist' ihmehistä luojan laulun oli taikavoima, joka luontoon kätki kummat kielet, tuhatkielen laulun kanteloisen, soinnut kauniit sekä soraäänet, joiss' on luonnon suuri sävelistö, luonnon kaikkivoipa, luojan aina soipa, suuri, mahtava, rikas, ankara,

surunvieno sekä huolen hellä kaikkisuuden iki-kanteloinen.

120Tämän luonnon suuren soittoneuvon,

jonka laulullansa luoja loi,

sen nyt kumman vuolas sävelvirta

korvihimme kaikkialta soi,

tuhatkielin,

tuhatmielin,

soraäänin,

sointuäänin

noin se vastaan ryöppyää, kuulokalvot yllättää — kunpa vain on ihmishenki, sydän ahdas, angervoinen voisi kaikki kielet kuulla, kuulla vuolaat sävelvirrat luonnon laajan laulukanteleessa.

II.

Kun kevätpäivä kirkastuu ja puhkee leimahtaen pilvilöistä, kun luonto luomaan havautuu ja tointuu talven pitkällisen öistä,

6

121kun luonnotar muuttavi muotoaan, ja milloin itkevi itkujaan, milloin viluissansa värjyy,

milloin vihoissansa

ärjyy,

säihkyy salamoita, pilvin taivot peittää, uhkaa maailmoita surman suuhun heittää, milloin hymyy, kyynel silmässänsä, milloin ähkyy synnyintuskissansa nauttein sentään luomiskyvystänsä, luomiskyvystä ja voimastansa —

Silloin soimaan alkaa kumma kannel, luonnon laajan suuri lauluharppu, soittavi myrskyä maailmaan, soittavi untelot toimintaan; luoden vinhoja tuulispäitä velloo vyöryjä laineiden, reutoo, murskavi merten jäitä, laulaa laulua keväimen.

122Silloin helkkyy herkkä luonnonkannel, tuhatkielin laulaa virttä elämän, tuhat luonnotarta kuuluu kaikkialta elon antajaansa lauluin kiittävän:

Kuohukoski vuorten valanteessa, joka vauhkon lailla, vaahtosuuna, kallion kieleltä kuiluhun syöksee riemuten hurjasta leikistään, kiittää mahtavalla laulullansa kostajata julman sortajansa. Vapaudesta, talven toivotusta, laulaa merten laine lakkapäinen, vyöryissänsä milloin syvänteissä, milloin rannan louhiin roiskahdellen; siintäväisen, kuultavaisen,

ihalaisen ilman kannen alla kimpoo kiurut tuolla korkealla, kiurut, leivot kaikki kilvoitellen soittaa kieltään luonnon kanteleessa.

Käki kukkuu kultarinta vaaran vehmaan viertehellä,

123kukkuu huolet, kukkuu riemut,

kukkuu haikeat halunsa;

taikka lehdon liepehellä

raksuttaapi laulurastas

kuusen kukkean nenässä;

joen suussa jouhisorsa,

tavi rannan ruohikossa

soittelevi soitintansa

kilvan joutsenen keralla,

joka seljän ulapalla

leijuu ulpulumpeen lailla,

kilvan angen allin kanssa,

joka surkunuotillansa

sekin luonnon kieltä soittaa.

Sitä huojuu heilulatvat hongat,

sitä soittaa hennot heisipuut,

sita korven vanhat aarniaihkit,

noron koivut, rannan raidat muut —

Kaikki kieliä on luonnon harpun, tuulenhengen niitä tuutiessa, kaikki soivat taikalaulun lailla luonnon mahdin niitä soitellessa.

124Näin luonto laaja laulua on täynnä, on kumma kannel tuhatkielinen, min säveltulvan tunnerunsas vuoksi käy sentään kaikki sointuun yhtehen.

Mut luonto muu sai tyytyä muruihin,

vaan yhden suotiin

täss' soittaa täysin sävelin,

ja kuulla kaikki luonnon suuret laulut,

joita kumpus kielet jättikantelon,

ja huolla huolet, tuntee tuskat, riemut,

ja kuulla lyönnit luonnon valtimon —

Tää laajan luonnon tuntehikas tulkki, tää laulun suuren herkin kaikukalvo, tää ihmekannel kaikkeuden on ihminen.

III.

Niin luonnon laulun sävelvuo se rikkahana kaikuu rinnassamme, sen lähtehistä hengen juuret juo jo syntymässä,

125sen vienon hellät sävellainehet ne meissä tuudittaapi tuntehet jo kehdossamme; ja elämässä

ne aina, aina sitten kaikuu, raikuu; paisuu milloin kosken kuohunnaksi, myrskyn mylvinnäksi raivostuupi, milloin helkkyy hellin kaihonkielin, kaihonkielin sekä toivonmielin, kunnes sointuu yhteen luonnon soiton kanssa,

kunnes tuntee varmaan angen asemansa, kunnes hiljaa, hiljaa luonnon kannelkaiku rinnassamme sammuu, sammuu, sammuu.

Lauloi äiti ensin kätkyellä, emo vieritteli tuudittaissa virttä vienon, hellän viehkeintä ijän kaiken halki kaikuvaista:

Nukkui kyyhky kehdossansa, uinaeli äidin ulpu nähden unta autereista, kuinka leikki luonnon immet,

126kassapäiset karkeloitsi säärellä selällisellä, terhenniemen tanterella sinipiian soitellessa, vellamoisen vierittäissä.

Maammopa valvoi marjuttansa, ettei se joutunut hukkaan, ettei huuhkaja aivan varhain iskenyt kyyhkysrukkaan. Äitipä huonolta maailmalta kielteli kieltelemistään tietäen, ettei pulmustansa sitte hän löytäis mistään.

Tää on ensi soitto luonnon kanteloisen puhdas, kirkas, vieno, rauhaa täynnä — tietämättään lapsi kaiken toistaa

niinkuin suvi-illoin järven tyyni pinta taivaan sinikaaren kuvastaapi. Vaan tää kaiku vain ei konsaan kuole, vaikka vaihtuis kuinka kulkupaikat,

127kuuluu aina halki myrskyjenkin hiljaa, vienona ja rauhoitellen niinkuin kaukainen ja kaunis soitto.

Lapsen ajat armahaiset

kiitäin, liitäin linnunsiivin poistui, poistui,

varsi varttui, järki jatkui,

tunteen lähteet lämmön saivat,

kumpus kuplia kummat suonet,

tulvas vetreät verten aallot,

povi paisui ja poreet nousi,

norui nestehet jännervöissä,

suihki suonissa kuumat kiihkot,

tulta tuiskusi silmänluonnit —

entinen rattosa rauha,

entinen lapsuus lauha,

äityen neuvot ja lempeät laulut

ja kaunis ja luottava lapsuuden usko,

ne kaikkosi pois kuni pilvyet tuulosen

tieltä; ja tuntehet tuskapäät jo murteli lapsuen mieltä ja lahtosen tyynehen kaarteeseen

128toi vinhat viimat ja myrskysäät, toi epäilyksen, epätoivon tuskan, loihti soimaan suuret sydänkielet —

Ja keskellä muiden onnen ja riemun tuntui kaikki niinkuin tyhjä tuntuu; ulapoilla aukeoilla, siintävillä, soiluvilla seilas nuoren miehen mieli — mutta rinnassansa raukka yhtä kaihoi, kaihoi, toivoi.

Ilmestyipä suvi-illan suussa, tuolta laakson lehdon liepeheltä, solkikoivujen solasta impi kaunis kuni kevätpäivä, puhdas kaino niinkuin metsän kyyhky, raitis, tuores niinkuin illan kaste; silmissänsä säihkyi säde päivän, kummat kuuhuet on kulmillansa, tähdet taivaan heiluu hartehilla,

129olkapäillä oudot otavaiset. Kummastellen kainostellen tunteen aaltoloina läikkyessä, lähestyvät nuoret toisiansa, onnen aavistukset mielessänsä —

Mutta raivoon riuhtautuu jo rinta, ailut outo pahoin ahdistaapi, suonet tykkii, sydän sykkii,

kiihkeästi veret poskiin nousee, kunnes katse kohtaa toisen katseen, kunnes sy'än jo löytää toisen sy'ämmen — silloin tiettiin, mitä kaiho tiesi, silloin selvis elon salaisuus.

Ja kevään lauluja linnut laulaa, purot notkojen pulppuaa, ja saarten rantoja aallot kaulaa, tuomet kukkien tuoksuaa; lemmen ilmoa uhkuu luonto, luomisvoimoa kostuu maa,

130metsä vertyen vihannoipi,

kautta ilmojen kannel soipi

voimakkaana,

toivokkaana,

tulvii taivahalle

niin kuin virta vuolas,

täyttää avaruuden,

maailmalle

tuopi onnen uuden,

soittaa, soittaa riemuin kaikkialla

lemmen autuutta ja sointuisuutta,

suven heilimöivän suurta työtä,

luovan voiman pyhää vihkivirttä.

IV.

Rikaskielinen on lemmen kanteloinen, sointuu aina, soraääninkin, tuskissaankin tuntuu autuaalta, nauttii kärsein, kyynelsilminkin. Vaan ei aina kai'u lemmen kieli yhtä intoisaan ja kiihkeästi: ajan vinhan pyörän pyöriessä

131tunteen hento kärki tylsistyy, intohimon leimut lempeydeksi pehmentyy,

vienon vienosti ja hellemmästi sointuu soitto, äsken salamoiva, nyt niin tasainen ja elinvoipa kuin on vilkas laakson lähteensuoni, alta nuoren nurmen pulppuvainen.

Vaimon armautta,

lasten rakkautta,

isän nuoren onnekkuutta,

kotikummun kultaisuutta,

koti-ilman ihanuutta

kaikuu soitto tyyni, sointuvainen.

Ikuista tyyntä soutamaan ei sentään luotu meitä, ei luotu aina nauttimaan kotoisen lieden lämpöä ja armaan lempeä; ei luotu miestä ainakaan ikänsä halki kuulemaan

132kotoisen lahden laulua, kotoisten kuusten huojua, ei käen kultarinnan kukkumista, ei laulu-leivon lempisäveleitä.

Mies toimehen suureen suunnattiin koti-aitojen ulkopuolia, meri myrskyvä seilata annettiin, ilo taistelun touhuun kuolla. Ylös purtesi purjeet siis nyt vain, alus aaltojen harjanteille! Elon aavalla seljällä purjehdus, läpi vaivojen, huolien ponnistus on leikkiä hauskaa meille.

Ole huoleti, vaimoni armaisin, surukyynele poskelta poista! Et salline sentäänsä lapsilles esimerkkiä pelkurin moista? Elo taistoa on — siis ottelohon! Tosi miesi ei myrskyä pelkää, mut laittavi kuntohon venhon vaan

133ja köyttävi köyöiä tarkempaan, vihatuuli kun vellovi selkää! Tosi miesi hän uhrata kyllä voi, mitä kohtalo kallista konsaan soi, kun vaativi synnyinmaa.

On ihminen isäinmaatta kuin juuria vailla on puu, on niin kuin syksynen päivä, kun aurinko piiloutuu, on laineilla häilyvä lastunen vaan, on myrskyssä lentävä lehti — isänmaaton ken on, hän itsekäs on, ei löydä hän onnea milloinkaan, ja loistoa rikkahan nautteissaan hän mieroa köyhempi on.

Siis syyt' on soittaa riemun kanteletta, kun luojaltani sain mä isäinmaan, sain entis-ajan ihanaiset muistot ja kansan kalliin, jota rakastan. Sen hengen keväisistä hettehistä

134sain nuoren nesteen suoniin, sydämmeen; sen huolet huolen, kärsin kärsimykset, sen tunteet tunnen, senhän itkut itken, sen harvat riemut myöskin riemuitsen; ja taivaan lientyessä mustiin pilviin sen kanssa kaikki voimat ponnistan, ett' alus kallis hukkumasta säilyis vaan.

Mut jos joku maatani uhkailee ja kansani aarteita ahnailee, väkivaltaa, sortoa käyttää — niin luojalta lahjoja pyytelen polvillain, ett' ukkosen voimalla lauluni kauaksi kaikuis,

ja vuoret järkkyis, järvet läikkyis, korven kuusetkin jo korvat saisi, nousis kilvoin noropetäjätkin, hongat merten laineen lailla huojuis, saisi soimaan luonnon myrskykannel soimaan hurjimpata huutoansa, ettei torkkuen kansani kuoloon suistu, ettei untelojoukkona hautaan mustaan peity,

maahan martahana sorru ainiaaksi.

135VI.

Syksyn tullen ilmat vilpastuu,

päivät lyhenee,

puhteet pitenee,

taivas innottomaks valjustuu

ja niin kolkoks käypi Luojan silmä.

Luovat nesteet vankka routa

maahan jälleen kiristää,

vetten vapaat voimalaulut

tukahduttaa kylmä jää,

tuulen soitto puiden tutkaimissa

soi niin tyyneltä ja juhlaisalta,

soi niin mahtavalta

kuin soi suuren kansan kirkkoveisu.

Tuota kuullen tyyntyy mieli,

muuten rauhaton.

Päivän pienet huolet unhottuu,

sielun silmän peili kirkastuu,

unelmoihin aatos taipuu,

mietelmihin mieli vaipuu.

Talven pitkään uneen valmistaikse luonto,

136syksyhän on sille valmistuksen aika, kuolon ijäiseen mä uneen valmistaudun, vanhuushan on mulle valmistuksen aika.

Elämän mahtavan laaja sävelvirta alkaen kaukaa äitini laulusta asti vienona, viehkeenä soittona käypi mieluusti kuulevan henkeni herkkään kalvoon.

Poissa on, poissa on tuonoiset karkeat äänet,

poissa on tuskien tuottamat soinnutto-muudet!

Kaikki on kaunista, puhdasta sointua täynnä,

niin kuni kesäisen auringon ehtoolla

ruskottaissa on tyyni ja vehreä luonto.

Kaikki on huolteni ilkeät varjot säälivä unhotus vienyt, muistoni kirjavan sarjan kullalla huolinut lohtua antava

aika.

137Ja houkuttavaisina leikkivät siellä vain minun mennehet riemut, vain minun kultaiset päivät, leikivät siellä mun henkeni herkkähän silmään

niin kuni poudalla vetreän virkeä auer tanssivi päivyttä vasten hienona tähtöis-vyönä. Nyt silmäni ta'apäin tarkata voi, on taivalta tehdessä oppia karttunut myös, on katse jo varmempi maailman ongel-moihin,

ja allehen pohjaa saanut on aavistuskin. Nyt koitan mä etsiä luomisen syntyääntä, maan sekä taivahan voimain tarkoitusta.

Oi, jospa sen kerran mä löytäisin tuon laulujen kumman lähteen! Ja sitte jos sointuhun suureen sen vois kantelen kieliä soittaa, niin vuolaana, varmana virtana kai yli merten ja maiden se soisi, ja kansat ja kullalla kruunatut päät sitä kummana kuunnella voisi.

138Vaan sit'ei suotu vielä kuolevaisen, ei jättikääpiön, mi pyrkii kaikkialle, kun jonkun pienen pulman kaikkeudesta hän viisaudellaan selvillensä sai. Vuostuhannet, vuosmiljoonat on turhaan urkkinut ihminen: mikä elämän, yksilön tarkoitus on? mikä meidän on oikea kehto? mitä varten me luotihin maailman? mihin kuljemme sokkoina kaikki?

Niin tuhannet, niin miljoonat, on näitä turhaan tutkinut, kunnekka musta multamaa on heiltä kurkut tukkinut.

Olenko, narri, suuri hullu lapsi? — Vaikk' enhän muita narrimpikaan ois! — Miks heittää hiiteen lemmon ongelmoita en vihdoinkin ma viisastuen vois? Tai antaa niille varmat vastaukset, niin pääsis rauhaan rinta kärsinyt? Liet, Luoja, sä oikukas voima vain

139ja tiedoton, hirveä mahti, tai kaikenko viisas sä kaitsija liet ja lempeä lastesi vahti? Mikä lietkin, sä mahtava, tiedä en; olen vain sinun luomasi ihminen. En syntymälahjoja muita mä saanut kuin hiukkasen järkeä, tunnetta vain; mun niillähän kaikkea tutkia täytyy, siks tyytyös suomasi lahjojen ääneen: mä muuta en antaa voi.

Kun tarkoitust' et elämälle suonut, niin elolleni itse määrän luon; kun onneen viittonut et valtatietä, niin koitan onneen itse löytää tien. Ken taas ei noita itse tehdä viitsi tai ehkei voi,

hän muiden luomia lainatkoon ja muiden luojia palvelkoon, jos henkensä siihen tyytyy ja onni jos siinä löytyy.

Niin paljo on puutteita maailmassa, niin monta kärsii, kituu pois,

140niin paljo on väärää ja saastaisuutta, min Tuonelan virrat jo viedä vois — vaan haudan jos partaalla elämän huolet sä riemujen rinnalle vaakaan tuot, niin varmaan riemujen voittavi mitta ja kaivaten täältä sä kuolet. Paistaahan, näät sen, täällä lämmin päivä, koittaahan kevät jälkeen talvien, tuoksunhan hurmaavasti kukkaiskentät, raikuuhan lehdot lintuin säveleitä, kuohuuhan kosket elon riemuvirttä ja järvet taivaan kaarta kimmeltävät — siis miks en soittais tässä minä myöskin riemuvirttä suuren elämän ja laulais ilmi hengen luomistöitä keralla kauniin, nuoren kevähän? Sen tehdä voinen ja sen tehdä tahdon ja laulaa niin kuin laulat, luonto suuri.

Kun kevään tullen sä luomaan käyt ja töittesi valtahan vaivut, niin eloa, taistoa laulusi luo ja varmaan siitä sä nautit, kun katsot sä voimien temmellystä.

141Mä tuota leikkiäs oon aina ihastellut, se elonriemun onpi osoitusta. Jos määrää muuta sull'ei ehkä liene, niin luominen on sentään suurin viettis ja oikkus kummat, viehätystä täynnä, suo aina uutta, uutta jännitystä meidän kääpiöiden kummastella, kummastella sekä ihastella, ihannoida unelmoida

taikka myöskin kyynelöidä.

Siis kiitos kaikesta, sä luonnon suuri äiti, joka kohdussas mun kannoit, sitten ruumiin, hengen annoit, laskit maailmaan kuin pienen sokon lapsen, jota muiden täytyi kannatella, kunnes kypsyi tuosta itsetietoon, huomas lahjas, ihmekanteloisen, jolla soittamaan mä opin vihdoin, soitin aina niinkuin parhain taisin, vaikk'en oikeaa lie ääntä saanut. Kiitos, luonnotar, kun sentään sallit, sallit soittaa loppuun laulun elämän!

142VI.

Nään tuolla kirkkomaan ja haudan tässä, johonka hiljaa ruumis lasketaan; jo surunuottiansa kuolonkellot nyt käyvät aamun ilmaan soittamaan. Ja kellot kaikuu, kaikuu, kaikuu ja vaarat kaukoa vastailee — niin juhlallista, niin murheellista

nyt virttä saattojoukkue veisailee, ja äiti kuollehen vainaan kääntyvi puolehen taivaan ja lapsensa sielulle autuutta rukoilee.

Niin yksilö kuolee kuin koskessa leikkivä laine,

niin hukkuvi jäljettömiin kuin ilmalla täyttynyt häilyvä kupla ja aikojen vierressä joutuvi unhoksiin, lie kuinka hän mahtava ollut tai mieroa kerjäten käynyt. Niin, harmaja hauta on kaikkien töit-temme loppu,

143ja mistä ei ihmisen laps lie konsahan tullut,

sinne, niin sinne on astua kaikkien pakko.

Sun rukouksesi kuolinvuotehellas on saamas kanteloisen viime kaiku, on lähteväisen linnun joutsenlaulu, mi rientää aikoo kohti — surmoansa! Sä poistut näyttämöltä, yksilö, mut tuhannet sun sijaas tulvaa kohta; sun lakkas laulus, saammui kaunis kannel, vaan luonnon yhteissoitto tuot' ei tunne.

Elämä kulkevi kulkuaan

kuin kuoleman armoton valta

ja soittaen jättikanneltaan

se ohjaa, ohjaa taivaan, maan,

ja täyttää voimalla ilmavyön.

Elon virttään vanhaa, mutta aina uutta

soittaa, soittaa jättikanteloinen

merten aavain aallokoissa,

korven aarnihongikoissa,

soittaa kuohuissa koskien

144liverryksissä lintujen, ihmisintohimon soitimissa — kaikkialla halki ikuisuuden helkkyy, kaikuu, vyöryy, raikuu laulu suuren laajan elämän, laulu luonnon kauniin kevähän soiden luomisnautinnosta, soiden elon ylistystä, luonnon voimain valtaa ääretöntä, luovan voiman ikuisuutta.

6

145yhteisvoimin yhteistyöhön!"

Istun rannan kuusen alla, päivä mailleen laskeutuu, aallot laulaa kehtovirttä, kunnes silmät sulkeuu,

kaikkialla hiljaisuutta, ilta vitkaan

hämärtyy, kummat varjot, oudot aaveet sielun silmään ilmestyy:

Hurmerusko äkkiänsä taivon synkän punottaa,

tykit paukkaa, säilät säihkyy, haavan saaneet voivottaa,

146torvet soipi, hevot hirnuu, sinkoo hiekka tanteren,

kunnes sauhuun peittyy kaikki, laskeu verhot yöhyen.

Sitten pitkät, pitkät ai'at on kuin haudan

hiljaisuus, kuulen lyönnit sydänraukan, kunnes

syntyy kuva uus: päivä vitkaan valkeneepi, valon valjun
maahan luo, tuonottaista tanteretta katsastaa mun jälleen suo.
Siellä nään mä näännyksissä pienen
joukon nukkuvan, vaikk' on päivä ylähällä uinuu raukat untahan,
kunnes uni jännervoimat ehtinyt on virkistää,
kunnes lämpö „luojan silmän" valppa-himmat herättää.
147Innoissansa jalkehille nää nyt huutain kavahtaa,
jotta joukko torkkuvainen tuosta pystyyn havahtaa, hieroo unta silmistänsä, tuntee huomen-
tuulosen, tuntee taaskin suonissansa vanhat nesteet nuoruuden.
Päivä nousee taivahalle, kevätpäivä kultaisin,
— oisko unta ikävintä taisto äsken ollutkin?
Unta kaikki miekan kalske, verivirrat
vuolahat? Koska kukkii tanterella tuossa ruusut ihanat.
Ja kun nousee kukkulalle joukon pienen
johtomies, niin hän kohta veljillensä sieltä ihmetellä ties,
148että uljas, aava selkä heidän allaan aaltoilee,
houkutellen retkeilylle kummat henget viittoilee.
Ulapalla onnen saaren näkyy kaunis
kangastus, siell' on Sampo kätkössänsä, siellä
kansan kalleus. »Sinne, veikot, soutakaamme, joka mies
nyt purtehen, viel' on verta suonissamme otteluihin urhojen".
Yksimielin kevätkansa astuu toivon alukseen,
soutaa kohti onnen saarta, tahtoo Sammon omakseen. Vastainen on kyllä tuuli, taival kuluu
kuitenkin, yhteisvoimin kun on kaikki käyty haaksen airoihin.
149Mutta siinä soudettaissa Luoja tuulen
käännyttää, valkopurjeet pullistuupi, laiva vettä viilettää,
nyt on miesten helppo olla, hiljalleen
vain huovataan, laulun, soiton ongelmoiden otteluissa kiistataan.
Vaan jo kiista kiihottuupi, syntyy
riitapuoluet: keillä täss' on ruorivalta, keille kuuluu ohjakset?
Toiset inttää älyllänsä johtovallan ansainneen,
toiset väittää, ett' on heillä vanhin oikeus alukseen.
Mielet kiihtyy, sanat sinkoo, matkan
määrä unhottuu, lailla lasten kiisteltäissä haaksi tieltään harhautuu,
150tuuli tuima taltuu, tyyntyy, meri hiljaa
huo'ahtaa: kaikki vanhat luonnon merkit ukkosilmaa ennustaa.

Taivon rannan takaloilta lonka musta

nouseekin, jymy kaukaa uhkaavaissa käy jo miesten korvihin; vaan kun ollaan kuohuksissa, tuota

tuskin huomataan ja jos jotkut varottaakin, heit' ei kuulla kumminkaan.

Tuuli kiihtyy tuimemmaksi, taivas

lientyy, pilveilee, meri aava havahtuupi, ähkyy, kuohuu,

tummenee, kunnes halki pilven synkän iskee nuoli pitkäsen,

jyry seuraa, salamoipi, myrsky raivoo ulvoen.

151Kuink' on laita pienen purren, sopu

Sammon soutajain? Riidelläänkö herruudesta heidän kesken

yhä vain? Onko hornan inhat henget päässeet

irti tyrmästään, kosk'ei myrskyn uhkausta joukko kuule vieläkään.

Synteinikö rankaisuksi tuo mun nähdä täytynee,

kuinka veljet keskenänsä kuolemakseen riitelee,

kuinka aiheeks kurjan kiistan nostettu

on entisyys, vaikka varmaan miesten tarmon vaatis moinen nykyisyys.

Hurja joukko, mieles malta, käy jo

laivan hoitohon, kaikki tarmos, kaikki voimas, yhteistyöhön tarvis on,

152sillä laiva huojuu, horjuu, myrsky ehkä

murskaa sen, ellei lakkaa kurja kiista, ryhdy miehet toimehen.

Meri vahtoo, myrsky pauhaa, haaksen

musta kuilu vie! Eikä joukko työhön toinnu, noiduttu

se varmaan lie — Koittaisinko pauhun halki tuonne

huutaa, varoittaa? Ehkä Luoja äänen heikon heidän vuokseen vahvistaa:

„Ylös, joukko, yhteistyöhön! Kiinni köysiin joka mies, kunnes lauhtuu myrskyilma, kunnes vaaraton on ties! Nyt ei ole riidan aika, vaan on yhteistoiminnan, nyt voi surma vieraaks tulla, viedä uhrit kuoleman!

153Katsos kuinka mastot huojuu, touvit sinkuu, voivottaa, omaisuuttas irtahinta kuinka vyöryt vallottaa, kuinka kuohut raivokkaina ryntää laivan kylkehen, jotta haaksi saumoistansa äännähtää jo huo'aten.

Ylös, joukko, jonka hurja sokaissut on kiivastus! Aallot varmaan vievät kaikki, ellei joudu pelastus; ..Yhteisvoimin yhteistyöhön!" keskinäiset riidat pois — siinä yksin laivan turva vielä ehkä olla vois!"

Näin mä huusin myrskyn halki, vaan

ei kenkään kuunnellut, meri heikon äänen voitti, vahvemmin en jaksanut;

154riita jatkuu, haaksi huojuu, aallot lyö jo kannellen —

silloin herään —--Enkä tiedä,

kuinka käynee kansallen.

Syyskuulla v. 1893.

155Kansalleni.

Kas tässä kättä, kansani, sä joukko
tarmokas! Sun kanssas tahdon toimia ja kuolla
puolestas, jos ai'ot pelkäämättä vain sä käydä taistohon,
ja luoda silmäs vapauteen ja hengen valohon.
Ei nykyai'an sortaja voi saada laulajaa, sen kunnian saa sorrettu ja oikeus
sen saa — ja jalo hän, ken kansoaan vain kiukan
auttaa voi: hänelle suista satojen myös siunausta soi.
156Eloni nuoren innolla mä liityn kansa-hain,
sen verta on mun suonissain, sen henki
rinnassain, ja minkä sain, sen korkoineen mä
antaa tahtoisin — ja työhön, valoon, kuntohon mä aina luottaisin.
Sä pieneks kansaks mainitaan; se totta lieneekin.
Vaan oikeudenpa elämään on saanut
pieninkin, ia jos on voimaa hengen vain ja lakiin
luottamus, niin vie se vihdoin voittohon; mut kuoloon turmelus.
Ja voitto hengen, oikeuden se kauni-himpi on
kuin se, min tuottaa kanuunat ja ruuti sauhuton;
157mut kaunis tää jos palkka on, yks
keinokin on vaan: vain kansan yksimielisyys on turva Suomenmaan.
Kun seisomme kuin yksi mies, mi
turma tulleekin, niin toisten toivo, luottamus suo voimaa kullekkin,
ja lientynyt jos onkin nyt maan taivas pilvehen,
niin poistuvathan pilvetkin perästä myrskyjen.
Perästä myrskyn, ukkosen saa taaskin
kaunis sää, taas luojan taivas seijastuu ja päivä
lämmittää. Siis luota, Suomi, oikeutees ja turvaa
toivohon, näät kansa ilman toivoa on kypsi kuolohon.
158Ei elämää se ansaitse, ken raukaks raukenee,
vaan joka tuulet, tuiskusäät päin määrää taistelee;
ja määrähäsi varmaankin on valo
ainoo tie, se saata keskeen korpien, se sydänmaille vie.
Näin turvaks maasi voiman luot sä
itsetietoisen, näin joka mies on sankari ja voittos ikuinen;
ja joukkos, vaikka pienikin kuin Kreikan
aikoinaan, se torjuu tuiskut tundrojen ja suojaa Suomenmaan.
Mä lailla Kreikan Tyrtaion jos voisin

laulaa vain, niin tulta, voimaa laulaisin mä kunnon kansahain:

159Mä muiden eellä astuisin kuin airut taistelun:

„Tuo jalo joukko jäljessäin, se onpi kansa mun!"

Vaan ylös, veljet, toimintaan, nous

niinkuin yksi mies! Saa, kansa, Sammon taontaan ja leimuun tiedon lies! Sun olkoon oikeus oppaasi ja vapaus

valkamas — vaan pimeyteen jos peräydyt, on kuolo palkkanas.

Mut kuolla pois et voi, et saa: sä liian nuori oot;

sä vielä työssä tarvitaan, vain vanhat poistukoot!

Ja vapauttas jos vainotaan, suli' aina tieto on:

sun hengen voimaas lannistaa on nyt jo — mahdoton!

1891.

160Juhlaruno.

Keväinen hellä henkäys sai taaskin

Suomehemme, keväisen päivän paahtehet vei peitot

järviemme, vei järven jäät ja nietokset ja nurmen

nukan nosti, ja inhan talven irnusäät ja tuiskut tuimat kosti.

Kuin kasvot nuoren morsion nyt Suomen luonto loistaa ja raitis kevät-tuulahdus pois talvimielen poistaa;

161taas lehvii lehdot, lepikot, ja tummui

korven kuusi ja tuomen tertut tuoksahtaa ja päivyt on kuin uusi.

Sen paiste yhä kirkastuu ja heltyy

helteheksi ja taivon sini tummentuu ja lauhtuu

lämpöiseksi, ja heinän hennot helpehet jo kiertyy

kuorestansa niin arkaillen kuin epäilis ne jättää piiloansa.

Taas nousee kummun kukkaset kuin

nousis kilpasilla ja metsän laajan laulajat taas leijaa taivahilla,

ne viettää nekin lennossaan nyt laulujuhliansa,

ne kistaa nekin keskenään nyt sulosoi-tollansa.

162Ne laulaa ilmi ilojaan, kun kevät

vihdoin koitti ja keväthellä heltehyt kun takatalven voitti,

nuo sirkku-raukat riemuitsee, ne laulaa

toivehilta: kai Luoja heidät huolestaa ja suojaa huuhkajilta.

Ja luonto, äsken uinuva kuin impi

unelmissaan, se puhtoisena havahtuu nyt neitsyt-

aatoksistaan, ja kastehelmet heinikon ne välkkyy

päivää vasten kuin kirkkaat riemun kyyneleet vain silmiss' autuasten.

Nuo sinitaivon sirkkuset ne tenholau-lullansa

tään luonnon, äsken uinaavan, havautti unestansa —

163ja keväthelle hellittää ja nuojuu nuori heinä

ja kevätkeijuin toivehet soi soiton säveleinä.

Veisti vanha Väinämöinen, lau'isti suvannon sulho hau'inluusta soittoneuvon, kalanluusta kanteloisen itselle ajankuluksi, kansallensa koetteheksi. Kun oli soitto suorittuna, valmihina vaskikieli, käski nuoret, käski vanhat, käski keskinkertaisetki soittamahan soitintansa, tuota ruotaista romua. Soitti siinä nuoret, vanhat, soitti pii'at, soitti poi'at, vaan ei soitto sointununna, laulu laululle tehonnut: kielet kierohon kävivät,

164jouhet parkuivat pahasti, ääni kaikui karkeasti, soitto julmasti sorisi.

Sokea sopessa nukkui, ukko vanha uunin päällä; urahti unisijalta, nurahutti nurkastansa: „Heretkätte, heittäkätte, luokatte, lopettakatte! — Jos ei soitto Suomen kansan vasta vaikuta paremmin eikä hellemmin helise taikka uuvuta unehen, maku'usen maanittele, niin vetehen viska'otte, aaltoihin upotta'otte".

Siitä vanha Väinämöinen, laulaja i'än ikuinen, itse otti ontelonsa, hau'inruotaisen romunsa; alkoi soitella somasti

165kajahella kaunihisti, itkulle inehmot työnsi. Ei ollut sitä urosta, eikä miestä naisellista, ollut ei miestä, eikä naista eikä kassan kantajata, kelien ei itkuksi käynyt, kenen ei sy'äntä sulanut soitanto sulan urohon, vienot virret Väinämöisen.

Näin on ennen soitettihin, soitettihin, laulettihin, kun oli ihanat ai'at, lapsen ai'at armahaiset; kuuhut kultasi kujamme, pirttipalkit päivänpaiste, vesillä venoset sousi, mailla kärrit kieritteli.

Eipäs kuulunut konetta, halonsyöjän sylkytystä eikä vihlonut sydäntäveturin vihaiset äänet näillä Pohjolan perillä, Suomen mailla mairehilla.

Nytp' on tullut toinen aika aika toiminnan totisen; nyt on päivä pilvilöissä, liennyksissä luojan taivas, kaakossa kamala lonka, halju hattara idässä. Nyt on vuoro Väinämöisen, lauluniekan laihemmankin vuoro torvin toitotella, soitella sotaisin äänin, jotta untelot eläjät, suosijat suloisen soiton, saisi sitkaimen vetohon, va'on pitkän pientarelle; ehtis maahan siemenkylvö, touko henkinen itäisi, josta nousis nuori vilja, oras hento heilimöisi, ennen kaakon kalmatuulta,

hallan harmajan tuloa.

_ ls/6 1891.

167En jouda, en jouda! . . .

I.

Rusotaivaalla hohtavi purppurapilvet ja päivyt jo maireena mailleen käy, ja luonto on kaunis ja kukkaset tuoksuu ja taivaalla myrskyn ei merkkiä käy.

Mut sorean Suomeni valtiotaivas se lientyy, lientyy ja pilveilee — en ehdi mä nauttia leikistä luonnon, mun kansani kallein kyyneilee.

Ja leivonen, kaivattu kumppali ennen, nyt pyydän mä, koito, sun vaikenemaan: mun kanteloraukka ei riemua siedä, se kansani kanssa nyt itkee vaan.

168Myös tummain silmies tulten säihkyt, ne näin minä kyllä, mun impyein, ja rintaan mullakin leimahti liekki, sun toivoni morsiameksi jo tein.

Mut impeni armas ja viehkeä-huuli, sun jouda en ruusujas suutelemaan, mun kansani kallis ja murhekas maani ne kutsuvat työhön ja taistelemaan.

II.

„Oi poikani, heittäös työsi jo pois, jo ammoin on saapunut yö, pian koittavi taivaalla huomenkoi — tuo valvonta voimasi syö!"

Oi äitini armas ja kultaisin, et nyt mua työstäni saa — en jouda, en jouda mä uinailuun: kun vaarassa häilyvi maa.

6

169„0i, lapseni, nuorihan vielä sä oot, mitä työsi se hyödyttäis? On kansalla valvojat vanhemmat — kuka kuntosi ymmärtäis?"

Voi äitini kallis ja kultaisin, mua vaativi velvollisuus! Mitä siitä, jos nauravat harmaapäät, mun puolella polvi on uus.

Minä nuoria kutsun ja innostan, kunis kaikki he valveutuu — ja halpa se varmaan itse on, joka tointani halveksuu.

„Oi, poikani, kaunista kaikki on tuo, mut ken sitä huomaa, ken? Kuka kumma sun vaivasi palkitsee? Vain kuolema kostaa sen".

Voi äitini hellä ja herttainen, mitä palkkoa pyytäisin? Kun kansani kallihin säilyis vain, minä riemuiten poistuisin.

170En vaadi mä valtoa ylhäisten, en kultia rikkaiden; mun palkkani kansani onni on vaan sekä henkiset he'elmät sen.

Niin, äitini hellin ja herttaisin: ikä ihmisen lyhkänen on. En jouda, en jouda mä uinailuun, mun täytyvi taistelohon.

„Voi, lapseni nuori ja kalpea, voi, sinun intosi oivallan — ja Luoja sun toimesi siunatkoon ja vieköhön huolet maan!"

Suursaaressa 9/s 91.

©

171Maisteri-kekkerit.

Oli sauhua huone täynnä kuin taistelukentällä vaan ja pöydällä pulloja seisoi kuin kan-

nokko kaskesmaan, yli-ympäri sikarin päitä sekä tahroja

liköörin — kas semmoiselta se näytti ilokestissä maisterin.

Hän itse on hienoin herra ja silkistä

rinnukset, nenäkakkulat kallihit yllä ja korkeat kaulukset:

172Hän onkin syntyä suurta ja pappa

on arvokas mies ja rikkaita on hän myöskin, — niin ainakin ihmiset ties.

Ja nyt hän on maisteri vihdoin, siis

viisas ja oppinut on, muka nyt ovat aseet valmiit elon tuimaan taistelohon — siis juoskoon hurmaava juoma ja pyö-

riös taivas ja maa, toki sentään maisterimiessä vapauttaan nautti saa!

„Hoi, kyyppari, pullosi poista! Tähän

samppanjaas sinä tuo, kovin käynyt on äiteläksi ijankaikkinen

„munkkisi" vuo! Hei, kumppalit, pohjaan maljat, niin

saadahan samppanjaa, se se silmiä kirkastuttaa ja mieliä kannustaa".

173Näin reuhasi maisteri nuori ja kuorossa

huusivat muut: „Jano juuri ei meillä nyt liene, vaan

voipihan huuhtoa suut!" — Niin olikin sauhua syöty! Kovin

karvaita sikaarit! Oli äänissä karkea kaiku ja paineessa tenoorit.

Mut samppanjaa kun saatiin, pian

kaikki jo miehistyi, taas silmihin tuikahti tulta ja mielet

jo virkistyi: jo on joukkio soittoa vailla, joku kieliä

koskettaa, ja toiset ne huojuen säistää ja laulua hoilottaa.

Yks sentään nurkkahan tuonne on

hiipinyt hiljakseen, hän tuskin on tilkkoa juonut, enin istunut itsekseen:

174tuli maalta hän tuonoin vasta, ylioppilas nuori hän on, sukulaisena maisterin tänne pääs seurahan hienoston.

Ujo tottunut kansanlapsi ei mielen teeskentelyyn, hän seurassa vanhempainkin voi vaipua

mietiskelyyn; ja hälle kun vahtova malja nyt tuodaan samppanjaa, niin luotaan maljan hän lykkää ja vitkaan virkahtaa:

„Ei, serkkuni, tuota mä juomaa en sentään koskaan jois! Ken on kansoa köyhää nähnyt, sitä

varmaan juoda ei vois! Hyvät herrat, te tiedätte kaikki: kato

kansalta viljat vei ja kun toisilta leipää puuttuu, niin moisia juoda ei".

175Sai tulta jo lempeä silmä ja äänikin kirkastui

ja hän nääntyvät joukot muisti ja muis-

tohon vilkastui: hän näki nuo kalpeat kasvot, laps-

joukkion kerjäävän, näki ryysyiset, surkeat äidit vilun kourissa kylmävän.

Hänen mielensä kauas karkaa, ei herroja näitä hän nää: on nälkähän nääntyvä joukko hänen

silmissä seurue tää, tuo sauhu on kalman usmaa ja ruumiita pullot nuo ja juoma on Tuonelan vettä, on musta ja katkera vuo.

Miten onkin hän tänne tullut, mihin

kuulua ei hän voi! Mikä tylsytti tunteet häitä, kun hänkin jo mässäten joi?

176„Ei, ei! pois täältä mä tahdon, pois

kansani kurjan luo, sen vaivat ja näljät mä kannan, kunis kuolema lohtua suo.

„Hyvät herrat, mun lähteä täytyy, mua

kutsuvi velvollisuus! Tähän seuraan en minä kuulu, sen vieras on kansallisuus: minä. kaukana korvessa synnyin, katovuodet ja hallat mä näin, ilojuoma ei maistu mulle, nämä muistot on mielessäin.

Te kaupungin herroja ootte, on vierasta

kansa ja maa, ja vastaisuus sekä lapsuus teili' lietona

kangastaa; mut korpien keskeen käykää! Se samp-

panjakaihonne vie, minä vast' olen tullunna sieltä ja sinne on taas mun tie".

177Ja hän toisihin riemuten katsoi kuin lausunut heille hän ois: miks ette te kanssani seuraa, sehän

kaunista kulkua ois! Hänen silmässä kyynelet kiilsi, vapis ääni ja sylkytti syön — ja hän hattunsa äkkiä tempas ja peitto-hon poistui yön.

Hänen mentyä kotvasen aikaa oli huoneessa hiljaisuus: ei koskenut maljaan kenkään. Nous

rintahan käskijä uus: sun kansasi nälkään nääntyy, sinä samppanjaa vain juot! Omatunto sun palkitseisi, jos heille sä summan suot.

Oli raskasta huoneen ilma, oli hilpeys

häipynyt pois, kuka tiesi jo kuin olis käynyt, jos

muudan ei huutanut ois:

178„mitä hittoja istutte siinä kuin kirkossa istuttais,

hei, maisteri! Maljasi pohjaan! Ja sitte jos laulettaisi"

Ja taas sai samppanja armon, lasit

korkeat kilkahtaa ja muutama soitinta soittaa, muut laulua

kangertaa: ylimielinen maisteriparvi ilonhetkeä

viettää nyt, ei tahdo se nälkää muistaa, sen tunne on tylsistynyt.

Vaan äskeinen hilpeä mieli se seurasta

poistunut on; ei tullunna entinen tuuli, jos juomia

tulvatkohon — Mikä kumma se mieliä vaivas? Miks samppanja maistunut ei? Tuo poikako jaarittelullaan janon mais-terijoukolta vei?

1893.

179Kuusi kalliolla.

Noin pystynä päin sinitaivasta kun nostat sä uljaan pääsi, niin luulisi, että jo taimesta sun Luojasi vapaaks sääsi, ja että sä vehmahan maaperän sait, jost' ilman vaivoja ruokasi hait.

Mut kallion kylmänpä kyljestä sun kukkea kruunusi nousi ja tuulien touhussa myrskyllä sun latvasi laulaen sousi, mut runkosi vankka se taipunut ei, jos lehväsen tuulis-pääkin vei.

180Kun luottavan tyyneenä eessäni mun tuoss' seisot kuin koskessa paasi, teen aatoksissani vertailun: jos tuo olis viljelys maasi! Sen juuret ne kansasi sielussa ois, vaan latva se vapaana soutaa vois.

181Vuoden vaihteella.

Kuin sokean silmästä kyynel vaan on ikuisuudesta vuosi: mä kyllähän kyynelet vierivän nään ja aavistamaan

ne saattavat syntymälähdettään — mut sielun pohjan ja syvyyden, ne peittävi terhene ijäinen.

Kun saituri ahnein aarteitaan vain ihmissilmiltä vahtii, niin salaisuuttahan ikuisuus. Ei viisainkaan

voi lausua, mimmoinen vuosi on uus; vain henkemme silmähän kangastaa tuo kumma ja verhottu kaukaismaa.

182Soi tornista torvet jo keskeen yön, ne uudelle vuodelle soittaa; oi, jospa ne kansani valveuttais, niin aljetun työn

myös henkinen kylväjä päättää sais; ja vaikkapa hallakin viljat vei, niin Suomeni sentään sortuis ei.

183Syksyinen mieliala.

Syystuntu luonnossa ja taivas valju, ja kukat kuolleet, lehdet kellertää, ei tunnu tuuli, kylm' on luonnon silmä, ja veden pinta tuskin värähtää.

On luonto tyyni, tyyni tunteettuutta, tai ehkä uinuu sopusointuaan tai väsyi luomaan ja nyt voimaa uutta tuoss' imee ikuisista vuoksistaan.

On tyyntä kaikki, rauhan päivä loistaa valjulta laelta sinitaivasten — miks sitten tuulispäänä tunne riehuis, kai syyt' on kerran kuolla myöskin sen?

184Niin ootkin tyyni taas, sä sydän raukka, ett' oikein pelkään saavas talven jään; tyhjyyden syvää rauhaako se lienee tai liekö tyyntä eellä myrskysään?

1891.

0

185Niin herkkä kuin haavan lehti.

Niin herkkä kuin haavan lehti on tuulien suukkosille, niin herkkä ja altis on mieleni mun myös tuntehen tuulosille.

Niin täynnä kuin syys-yön taivas on tähtien kehriä noita, niin täysi ja kirjava sydämeni mun utuheikkoja on unelmoita.

Kuin pyörivi pyörteessä kaarna, ei nielua virran se vältä — niin maailman pyörteessä häilyn mä myös, en kuilua kuoleman vältä.

1893.

186Talvitunnelma.

Haihtuu riemu, vaihtuu onni, hukkuu usko, luottamus, kuluu kulta, pettää toivo, kuihtuu kaunein kukoistus.

Sammuu tähti, lientyy taivas, kuivuu lähteen suonikin, taltuu tuuli, voipuu aatos, päättyy päivyt valoisin.

Katoovaist' on kaikki täällä, suoltuu vyyhti elämän. Miks mä muista poikkeus öisin Luonto täyttää tehtävän.Tullos siis, sä rauhan neiti, kylvä lunta sydämmeen, tyynnä niinkuin talven luonto käyn sun syliis ikuiseen.

188Väsyksissä.

Nuor' öisinkö minäkin ollut, tuli-intoa uhkuillut ja toiveinko rintani tuorein ois kerran se kohoillut?

Ja aiturin laillako aatos myös mittasi taivaat ja maat, ja raivosi sortoa vastaan — miss' ajat on tarmokkaat?

Olen riemuinnutko mä myöskin kuin lapsonen mieleltäin jako mull' oli puhtahat tunteet sekä hellyyttä sy'ämessäin?

189Minä myöskinkö kerran lemmin ihanaisinta immyttä maan, hänen suutelin ruusuista suuta ja untuvaposkiaan?

Tavottaissani taivahan kaarta olen uupunut voimiltain, minä hulluhan autuutta hourin, utuhienoa onnea hain.

Elo särmäkäs, karkeasyinen vei haavehet hienoiset, peräpohjolan tunturituulet hyys tuntehet terheniset.

Iva ilkeä turmeli mielen, kun pilkaksi kaikki se löi — elon nautinto hengetön, ontto poven surkean-tyhjäksi söi.

Mihin sai multa herttahat hetket, sitä, koito, mä tiedä en — pian onko jo aikani tullut, kuinka saisin mä tietää sen?

190Nuor' öisinkö minäkin ollut? näin olleeni ilmoitetaan, mut totta se ei toki liene — kai unta on ollut se vaan!

191Mä olen kuin siipehen ammuttu lintu.

Mä olen kuin siipehen ammuttu lintu, mi toisien jälkehen pyrkiä koittaa, vaikk' kuoleman enteet jo suonissa tuntuu

ja raukea velttous jo kohta mun voittaa.

Mä matkani suunnan ja valkaman tiedän

ja sinne mun toivoni vain halajaapi, mut kohtalon nuoli mun siipeeni sattui, se lentoni vauhtia vaimentaapi.

192Siks olen kuin siipehen ammuttu lintu ja toisien rinnalla riehua koitan, vaan heikko jos onkin jo siipeni lyönti, niin toivon mä sentään: mä kohtalon voitan.

Syysyönä 1892.

10

193Onnensa kukkulalla.

Hän on mun, hän on mun, minun

ainoastaan, sen kuiskasi mulle hän vasta. Miten voisin mä hillitä mieltäni siis — en huoli mä maailmasta.

Viis veisaan mä siitä, jos köyhä mä oon

ja jos leipäni maailmalla;

hän on mun, hän on mun! sen tiedän

mä vain, mun ainoan taivas-alia.

194Salatieto se sentään vielä nyt ois, sitä sulle en juoruta saisi — mut onneni viesti jo tahdottain yli huulteni huilata taisi.

Ja tietköhön vain koko maailma sen, minä voittajan käynnillä kuljen: hän on mun, hän on mun, minun ainoastaan,

minä vain hänet syliini suljen.

Minä vain olen häntä nyt suudellut — sekä äitinsä aamuin ja illoin — ihan suulle mä suutelin, kerran vain, voi, kuinka hän purppusi silloin!

Hän on puhdas kuin pulmunen päivällään

ju tuntehen lämpöä täynnä — lie tuttukin sulle hän ennaltaan, jok' on koulut ja kaikki jo käynnä.

195Mitä tässä mä sentään kerrankaan, tuhat vuottahan kertoa voisin. Sinä voitkin jo onnea toivottaa! — Myös sulle mä semmoisen soisin.

1892.

196Niin uskollisna kuin taivaan tähdet.

Niin uskollisna kuin taivaan tähdet iäti vilkkuvat vierekkäin, niin uskollisna kuin koitto ja päivä iäti toistahan syleilee;

niin uskollisna kuin rannan ruusu valohon taipuvi kaihossaan, niin uskollisna kuin aalloton lampi taivaan häiviä heijastaa;

niin uskollisna kuin ulapan kuohut iäti toistaan kaulailee ja kuolevat rannalla kalliohautaan ja pitkään suukkoon ja syleilyyn —

197Niin uskollisna, oi sulhoni sorja, sun kanssasi elämän aallokon käyn, sun tauttasi yksin mä elää tahdon ja kuolla sun kuumahan suudelmaan.

198Hän.

Hän iloinen oli kuin talveton toivo ja hellä kuin äitini armahan suukko, oli raitis kuin keväimen tuoksuva ruusu, oli kaunis kuin pilvetön päivyen nousu, tuhat-ilmeinen kuni sielukas silmä ja puhdas kuin unelma uinuvan lapsen — suvituulosen lailla hän luokseni leijas ja kaikosi pois kuni vuoristokaiku.

1892.

199Vastaisen ajan vieno auerpilvi.

Vastaisen ajan vieno auerpilvi elosi huolet kaikki hunnutkoon, keväisen aamun hellin tuulenhenki unelmas untuvaiset varjelkoon?

Toiveesi hennoimmatkin helpehyiset syksyisen hallan öiltä säilyköön, kirkkaana lehdon lähteen silmän lailla sekeinen sielus taivas päilyköön!

Tunteesi nuorten aamuliljain lailla povesi puhtoisuutta tuoksukoon, keijuiset lemmen virttään viehkeintä ikuiset ajat korvaas kuiskikoon!

200Jos sentään joskus otsas taivahalle osuisi pilvi, vaikka pieninkin, kesäisen hellän tuulenhengen lailla sen hiljaa, hiljaa kauas poistaisin!

201Kuin leikkii lämmin säde suvipäivän.

Kuin leikkii lämmin säde suvipäivän kesäisen vehmaan lehdon liepehellä, niin leikkii silmäs viehkeen lämmin katse uhoten tuntees nuoren tuoreutta.

Kuin hymyy metsän ruusun raitis nuppu rusoisin huulin lempiperhollensa, niin hymyilet sä suullas hurmaavalla — ken sitten lempiperhos olla saapi?

On kevään aika lyhyt Pohjolassa — niin väleen kuolee ruusut kaunihimmat; iloitse, leiki siis, sä säde päivän, voi pian tielles tulla syksyn pilvet.

1893.

202Et lempesi haavoja lääkitä voi!

„Et lempesi haavoja lääkitä voi, älä,f,ystävä, koitakkaan! Kun tahdot sä polttoa jäähdyttää, sydänkirvely kiihtyy vaan.

Et lempesi muistoja haudata voi, älä, ystävä, koitakkaan! Kun luulet ne kuollehen ainaiseks, nepä hetkisen uinuu vaan".

Niin, hetken ne uinui, hetken vain, kunis, koito, mä yksin jäin: heti entistään yhä selvemmin sinut sieluni silmällä näin.

203Minä näin sinun istuvan vierelläin, sulosuukkosi tunsin mä myös — ja mun hellät ja lempeät syleilyt suli suojaten ympäri vyös.

Ja silmäsi säihkyvän eessäni näin, kuten muistin ne vanhastaan ja hurmaunein sinut katsein join ja unhotin taivaan ja maan.

Ja ne viileät iltamat muistin mä taas, miten ennen me istuttiin, kun järven laineilla karkeli kuu ja me lapsina haaveiltiin.

Koti meidän se kauniiksi laitettais, talo taidetta huokuis vain — ja aivan sä sait minut suunniltaan elontyötäni ennustain.

Minä maani ja kansani laulaisin, tämä kansa mun ymmärtäis ja kerta kun sitten mä kuolisin pois, mun työni ja maineeni jäis.

204Sinä kunnian kukkuran kantaisit, jos sulhosi suureks sais — voi, kultani kallein, ainoisin, jos vain sinut saavuttaisi

Vaan nyt sinä haihtunut haave oot, joka rauhaani häiritset; miks aina sä eessäni kangastat, kun sentään sä antau et?

En lempeni haavoja lääkitä voi, en, ystävä, koitakkaan; tosin luulin jo tunteeni kuolleen pois, nepä hetkisen uinui

vaan.

©

205Kuin huolivi kuutamon kultainen vyö.

Kuin huolivi kuutamon kultainen vyö tuon tumman tunturi-lammen, niin valaiset mieleni mustan yön sinä hellällä vienoudellas.

Läpi kasteenhelmien hymyilee sulopäivyen koitossa ruusu, niin myös läpi lempesi kyynelten sun sielukas, sininen silmäs.

Kuin kesäisen taivahan ruskot vain läpi auerharsojen hohtaa, niin hieno ja lämpönen purppuravuo luo ruusuja poskesipäille.

206Kuni vierivän virran ulpukka vain on valkea, raitis ja puhdas, niin olet, oma kultani armaisin; lumen kanssa sä kiistata taidat.

Kuin lauhkea tuulonen keväimen on tuores ja lämmin ja hellä, niin lie sinun morsius-suudelmas oi, jospa sen kohta mä saisin!Niinkuin merten myrskysäillä.

Niinkuin merten myrskysäillä laine toistaan tavoittaa, vuoroin vuoreks kuohahtaapi, vuoroin laaksoks lankeaa.

Niin mun mielein aallokossa riemut, murheet vaihtelee, suistuu milloin syksyn yöhön, milloin taivoon taistelee.

Laine suuri, lakkapäinen vaatii synkän syvänteen, valo kirkas keskipäivän luopi vahvan varjosteen.

208Kun on toiveet tuiki suuret, suuri myös on pettymys — tyynny, taltu, myrskymieli, se on sentään — täytymys!

Heitä tultes turhat roihut, vaivu tuhkaan tunteines, pohjan viiman vilu henki jäätää sentään sydämes.

Kätke lempes liiat liekit poves pohjaan syvimpään, sinne hautaan harmahimpaan, kunne toiveet kätketään.

Sitten hauta-ristin lailla kertoo silmäs katsehet: Tässä lepää lemmen leimut, nukkuu nuoret toivehet.

Siis jos mua säälit, impi, liiku hiljaa haudallain, ettei ottais tulta tunne, jonka uneen kerran sain!

209Mä suutelin häntä ja itkin.

Kera kultani rantoja kuljeksin ohi kumpuen, jolla me muinoisin oli istuttu iloa lyöden.

Tähän jäimme .... ja kumpikin vai'cttiin, suviaikojen riemuja muisteltiin.

Allani peilinä päilysi lampi, ylläni siintävä kuulteli taivas, eessäni karkeli lämpöinen auer ja vierellä impeni istui.

210Mä onneni muistoja ääneti nautin ja silmillä armahan silmiä etsin — vaan silloinpa nurmella rakkaan kummun nään orvokin suuren ja kalpeen.

„Miks lie tuo kukkanen kalpea vallan? Kai Luoja sen siintävän kauniiksi loi?"

„„Siks' että sun vuoksesi vuosia itkein mä nurmikon kukkaset kyynelin kastoin, siks onpi se suuri ja kalvas"".

Näin kuiskasi impeni, orvokki raukka; nyt näin: oli poskien ruususet poissa.

Jo haikeat moittehet rinnassa kuulin: mun vuoksi on kukkani kuihtunut täällä! Mä suutelin häntä ja itkin.

1893.

0

211Äitini silmät.

Kuin uinuin lassa mä kehdossain, näin taivahan tähtyet vuoteeltani — mut kirkkaampina kuin tähtönen koin ain' ylläni valvovan nähdä mä voin oman äitini armahat silmät.

Nyt tultua neitojen maailmaan tuhansittain tähtiä kohdata saan, sinerväistäpä kaksoistähteä vain niin hellää ja

vienoa turhaan hain kuin armahan äitini silmät.

1892.

m

212Viattomuuden uni".

(E. Vikströmin veistosta katsellessa).

On silmäkulmillas ja poskipäilläs ihanan puhdas ilme, viaton ja ohimoillas väikkyy tunnon rauha ja unes kyyhkyn unta myöskin on.

Niin uinut tuossa kuin on pulmut puhdas,

min likimaill' ei haukkaa, huuhkajaa; hyveiden henget valvoo vuotehellas, ne pilvet turman kauas tuulottaa.

213Sees niin kuin silmäs, uneen ummis-taunut,

sun ylläs elon taivas kaareilee, ja unessas kai päivän paistehessa keväisen lehdon keijut kisailee.

Sun äitis vienon hellät kehtolaulut elosi halki sulle soikohon, ett' tunne puhdas kallein sun on aartees —

jos hukkaat sen, se ainaaks kateess' on!

m™in92.

0

214„Tunne itsesi".

Kuin houkkio hulluja hourehiaan

yhä hautovi, toivoo vain,

kuin hulttio koirakin ruokkijataan

läpi etsivi maailmain —

niin aatetta elämän etsinyt oon,

kunis koito jo kyllästyin,

niin juossut mä toisien jälkiä oon,

kunis vihdoin mä hengästyin.

Jään yksin — ja sieluni sirpalehet taas vankaksi tammeks saan, min latvassa vuossadan hengettäret nyt soittavat soitintaan;

215mut pohjalta sieluni löydän mä sen, mitä muualta turhaan hain: elon-aate ja hengetär kaikkeuden oli kätkössä rinnassain.

Kuin narri mä haavetta hapuilin, oman aarteeni unhottain kera varjoni vauhkona kilpailin; sisällystäni sieltä mä hain, mikä outoa, onttoa kuorta on vaan, jos kuinkakin pettävä lie — niin, ystävä, onnehen korkeimpaan oman sielusi tutkimus vie.

Koko luonto sun täytyvi yllättää, tuhatkarvainen kaikkeus on; vaan muita sä kuin voit ymmärtää, oma itseys outo jos on? Siis syöpyös sielusi rikkauteen, oma pohjasi sieltä sä luo, elontarkotus, kätketty kaikkeuteen, oman henkesi helmasta tuo!

1893.

216Eräälle kaunottarelle.

Niin musta on tumman tukkasi vyö kuin synkin ja pilvisin syksynen yö ja helmyet keskeltä suortuvien ne välkkyvät tuikkeella tähtöisten.

On hieno sun poskesi pinnaltaan kuin keväällä raitojen umput vaan ja purppura niillä on hurmaavin kuin ruskonen taivas on iltaisin.

Nuo silmäsi suuret ja kirkkaat on kuin nousu on Pohjolan auringon, min pilvien juontehet varjostaa kuin katsetta kulmasi kaunistaa.

217Suu sulia on pienonen mansikkasuu; sen mettä jos juo, niin hullautuu, ja kaulasi luntakin valkeemp' on ja rintasi kumpu on moitteeton.

Ihanteitaan luojasi kai unelmoi juur hetkellä sillä, kun sun hän loi: hän työhönsä itsekin hurmaus niin, että jäi häitä järkesi — unhoksiin!

1892.

0

218Kevätkylmät.

Kevätkylmät ne runteli tunteeni oraat, vei henkeni helpehet hennoimmat; mut lohdutus sentään pieni on mulla: syyshalla ei harmaja paljoa saa.

0

219Vanhojen matkijalle.

Niin sä astut allapäin ja vanhan ääntä käytät,

vaikka vasta uunna vuonna miehen

ijän täytät. Heitä, poika, hiitehen sä mokomakin naama,

joka sun ei omas lie, vaan muilta lai-

naks saama! Muutenhan sä raukka oot kuin pikku

Pentti sällin, joka miestä matkiessa otti taaton mällin, puri, sylki, teuhasi ja mietti, tokko

nähtiin — kunnes huomas, että pilkkaa kaikkialla tehtiin.

1893.

0

220Z. Topeliukselle *).

Viikatteine vihlovine kulki Tuonen tyly mies,

korjas tyynnä taltehensa, mitä parhainta se ties,

Suomen toivon, Suomen voiman tallas

alleen vankkurit, jotka roiskuin ihmisverta raskahinna vyörysit.

Lasten parku, naisten itku, miesten

kostonhuudot nuo eivät auta, eivät turvaa Tuonen viikatteelta suo — itse maa nyt itkee verta, vetten kalvot punertaa,

itse Luojan sinitaivas hurmetta nyt heijastaa.

*) Seppeleen kanssa runolijavanh uksen täyttäessä 80 vuotta.

221Sotatouvon majesteetti synkin rautakas-voineen

ratsastaa nyt rautaorhin, vaatii viljan korjuuseen —

majesteetin kantapäillä hiipii syys ja talvisää, jäätää huolten huokaukset, maille roudan hengähtää.

Talven henki, hengen talvi vallan merkit

maahan löi, korven helmaan kaikos kansa, piillen pettuleipää söi, palui siellä polvillansa auttajata itkien, kunnes Luoja vaikerrukset kuuli kansan viluisen.

Nosti päivän taivahalle, päivän terään tulta kaas,

päivä ratkoi roudan sillat, luonnon keiju heräs taas,

purki talven valkokankaat, hankki morsioksi maan, nosti nurmen silkkiverhon, nosti onnen apilaan.

222Mitkä lehdet apilaassa? Voima, laulu, työ ja lempi; voiman työssä voitokkaassa kevätkansa suurta luo. Mutta mikä voiman suo? Laulu, joka tenhoisempi on kuin voima — Väinön maassa.

Laulun lämmin hengähdys yli vetten, maitten käy, loihtee liljat kukkimaan, miss' ei ennen kortta näy, kulokankaat vihertää, peittää verta juoneen maan, järvet jälleen sinertää, kevätlinnut livertää — laulun taikahelkähdys voittaa kuolon ruhtinaan.

Niinkuin joustava, nuori mies, nuori vyöltä ja varreltaan, astuu Suomi nyt tietään uutta kohden aamua, vastaisuutta.

223Kussa kulki, jo mettä joi, kussa kuunteli, lehdot soi, kunne katseli, autiomaat kanervankukkia teille loi. Laulun mahti se siivet antoi, laulun keiju se kuiskeet kantoi rannoilta toivojen siintävän maan. Mistäpä lienee se tullutkaan tuo tunteilen nuoruus ja silmän koi, nyt joka ihmeitä tehdä voi?

Olihan kuin olis rinnassa hällä soinut kuin koskien kuohuvat laulut riemuja soittavat keväämmällä, virrat kun viskovat kahlivan jään, Ahti kun nostavi vaahtovan pään puistaen helmiä kutreiltansa, niin että taivahan kaari ja kansa helmillä kuohujen leikkiä voi.

Laulun mahti se ihmeet loi. Näät laulun kun kulkevi ruhtinas, hän käy kuin kruunattu kuningas,

224ei hoida hän aarteitaan kuin saita, tää lemmen ja toivojen valtias: hän loihtee ruusuja, verhoo maita, hän syttää rintoja toivekkaita ja urhojen haudalle, itkien hiljaa, hän kylvää muiston ja maineen liljaa.

Oi terve sä laulun ruhtinas taas, nyt ottaos haltuusi kruunus ja maas, se kansa mi nukkui horros-unta, kun synnyit sä, kantelo vierelläsi, sun laulus nostama valtakunta nyt seisoo nuorra sun edessäsi: se vastalahjaksi lauluistas, sä Herran voideltu ruhtinas, nyt tarjoo laakeriseppeleen ja tien sun kansasi sydämeen.

Se tahtoo nähdä sun harmaan pääsi, sen miehen, jonka jo Luoja sääsi tuhanten lohduksi laulamaan, se etsii katsetta taikurin sen, ken sytti suurehen lempehen,

225ken tenhoi, että hän mettä joi, ken loihti, että ne lehdot soi ja kuka se kummalla laulullaan myös taikoi poltetun autiomaan, se kanervat teille kun äkkiä loi.

Siis kiitos, laulujen ruhtinas, sä lemmen ja toivojen valtias, sun laulus nostama valtakunta ei enää uinu se horros-unta, vaan tarjoo sulle nyt seppeleen ja tien sun kansasi sydämeen!

0

226Poeta Laureatus.

(K. A. Tavaststjerna f *>/3 1898).

Kun huomentuulosen valtahan runopurtesi rohkean annoit, niin puhalsi vuorilta tuulispäät ja pystyssä pääsi sä kannoit: sä näit vain nousevan auringon ja toivojen taivaankaaren, sä näit vain läikkyvän allokon ja kaukana siintävän saaren.

Oli aamu se kaunis ja keväinen, oli kevättä täys sun rinta, soi vuossadan tuuli sun purjeissas, sitä vahtosi merten pinta,

227ja laulusi laineilla karkeloi, myös leikiten vellamot läikkyi, runopurtesi nuorissa kantelet soi ja keulassa keijuset väikkyi.

Kuin Väinämö nuori sä lasket vain päin unten ja toivojen saarta, sä näät vain pilvissä impyen ja katselet Pohjan kaarta — mut ilkeä lappi sun yllättää, on noidalla nuoli kyinen — ja kohta on laineilla musta jää ja essäsi syksy syinen.

Ei ollut se nuoruustoivojen maa, mihin lappi sun loidulla voitti, oli päivillä ääretön hiljaisuus, yölauluja huuhkain soitti, ja ylläsi taivaat kylmät on, mut aliasi musta nielu — sen syvyys meille on mittaamaton: yli lentävi yksin sielu.

228Mut laululla voitat sä lappien kyyt ja tai'alta kärjen taitat, sä ihmeitä sydämesi lämmöllä luot, jäät kukkaistarhaksi laitat — ja onpa kuin kukkisi edelweiss nyt lauluista laajenneista ja onpa kuin päätäsi kierteleis ikiseppele laakereista.

Sun kantelo mahtavan voiman saa, jäävuorikin kaiun antaa, evoe, sinä sävelten sankari taas, jota keijuset hautahan kantaa! Nyt lappi ja tuonetar ei sua vie — ei kestänyt pohjola jäässä — ikimaineen templihin vei sinun tie, kun läksit sä seppel päässä,

©

229Laulajan rukous.

Oksattomat, lakkapäiset hongat pilvenkorkuiset — vuoret harmaat, jäkäläiset, valjut vaarain rintehet — syvät nielut vuoren alla, eessä aavat ulapat, synkät pilvet taivahalla, joista säihkyy salamat, yllä korkeudessa tuolla räsähdellen

ajaa jyryllänsä ukkonen, pauhaa täällä, pauhaa tuolla, väsähdellen

painuu sentään vihdoin läntehen.

230Karmaan kallion rintamaa

notkosta, rytöjen alta

nousee, nousee ja kapuaa

mies, joka kalvakalta

ja laihalta näyttää, nuorukainen,

niin varrelta hento kuin heikko nainen.

Mut kulmansa ryppyset nuo

ja katse säihkyvä tuo

se tuiskuvi hengen tulta

ja sielua mahtavaa:

se kirkasta on kuin kulta

tuo liekki, mi singahtaa

hänen silmistä vapaista, voimakkaista,

se tietävi miestä, ei hentoa naista.

Siinä on koko maailma vaivoineen tuossa ahjossa kärsimysten, ja onpa kuin Jumala taivoineen yli mustien viettelysten niissä oisi jo voittonsa voittanut ja kuin tuolle jo päiv' olis koittanut.

Mut päivä tää nous helmasta yön, nous helmasta vaivan ja hengen työn,

231nyt alla arkisten huolien ja maalina taistelun nuolien tulis uusi ja voimakas luoda polvi, ja tehdä jättejä

kääpiöistä ja kaartaa taivaalle laajempi holvi, ja päästää aurinko vuorten vöistä.

Mut voimat mistä? Sitäpä juuri hän miettivi huipulla kallion, se öin ja päivin on murheensa suuri ja sitä hän vuosia miettinyt on; vaan taas kun taivahat välkähtää ja honkien latvat hohtaa, niin pystyyn heittyvi uljas pää ja salama salaman kohtaa, hän puhuu nöyrän ja rohkean lailla ja katseensa matkaavi oudoilla mailla:

„Sinä Herra voimien taivaisten, jota ihmiset luojaksi sanoo, sinä, jolta johtajat vaivaisten elonohjetta nöyrinä anoo.

232Sinä, jota ei kuolema tapaa, sinä ääretön, pohjaton, vapaa, sinä, jonka on pitkäisen nuolet, oi, näe toki poikasi huolet!

Olen syntyä Sun sekä juurta, ikihengen heimoa suurta, ja sen luomisen mahtavan innostuksen, jota itse sa tunsit, kun maailman loit, sen tunnen ma myös sekä uskalluksen, min suuria toimia varten soit. Sun kaikille riittävän rakkautesi sen annoit myöskin sä kuvallesi — mut moittia nyt jos tahtoisit: miks kuvani kirkkahan tahrasit ja harhaan vieviä teitä kuljit ja Luojasi ääneltä korvasi suljit? Jos kysynet näin, minä suorasti vastaan: niin, miksikä johtanut isä ei lastaan, miksikä ääntä sä monta tarjosit, miksikä kirkkaankin päivän varjosit, miks loit pahan ja miksikä hyvän, miksikä vuoren ja laakson syvän, miksikä mustan ja valkean,

233niin, miksikä loit tämän maailman, kun minäkin paremman luoda voisin, jos voimassa vertaises vain öisin?

Mull' onpihan atteeni valtakunta ja siipeni kantavat sinunkin luo ja vaikka on kaikki mun haaveeni unta, niin mun on luomani maailma tuo; minä luomani maailman kansoitan, minä salamas orjiksi lannistan, minä suita en koskaan pyytänyt armoa, vain tahtoni voimasta sain minä tarmoa, ei säikytä minua myrskysi sää, en kerjää henkeä suita, ei taivuta niskaani kruunattu pää, ei houkuta vuortesi kulta, en tavannut ihmistä päällä maan, joka oisi mun pitänyt orjanaan, ja koska on sieluni ikuinen, niin viikatemiestäsi pelkää en.

Ja sentään eessäsi nöyristyn,

kuin kääpiöt muutkin ma köyristyn —

mut huomaa: itseni vuoksi

234cn saapunut nyt sinun luoksi, vaan veljien, siskojen, kansani tähden nyt lankean maahan kaikkien nähden: Jos on sulia maassa ja taivaassa valta ja valta valtaasi jakaa, suo silmät mun keksiä kaikkialta ne kansani lapset kuin makaa, suo valta heitä mun nostattaa, suo valta heitä mun johdattaa ja koska ma tahdon suurta ja hyvää ja jaloa, vapaata, laajaa ja syvää, niin auta, mahtava, lastasi, auta ja salli mun poistaa se koi, joka syö; oi, kruunaa sillä mun henkeni työ, ettei minun kansaani nielisi hauta!"

Ja onpa kuin suvinen, lempeä tuuli taas honkien latvoissa soitteleis ja vuorilta jylhiltä sanoman uuden nyt laakson lapsille laulaen veis — ja onpa kuin seestyisi jälleen päivä ja haihtuisi taivaalta viimeinen häivä — kas, takaa vaarojen rusko jo viestin toi, ett' uuden aamun jo koittavi huomenkoi.

235Ja onpa kuin lämmön jo noustessansa myös auringon kultainen kehrä sais ja onpa kuin laulajan suortuvilla se leikkis ja kohta ne kultoais, ja huuruten lämpee jo vuorten rinta ja kauniina kiiltävi ulapan pinta — kai ihmeitä kalpean laulajan rukous loi? Niin, rakkaus ja usko

ne ihmeitä tehdä voi.

©

236Erakon unelma.

(Istuu talvisena, pilveilevänä iltapäivänä, lumisen vuoriston keskellä sijaitsevan luolansa edessä).

En tiedä, miksi nyt tuntuu niin, kuin mieleni ilmoihin ikuisiin ja elämän sieluhun vaipuis? — On sydän niin laaja ja pohjaton kuin merten aavikko tyynellä on, kuin hetken huoleni haipuisi

On määrätön katseeni kantama ja rinnassa soi niin kummalta kuin kaikkeus-kannel se oisi. Kuin pientä on kaikki mun ympä-rilläin! --

ja tuossako ennen ma elämän näin — sitä tuskinpa uskoa voisi?

237Niin heikot ja alhaiset aatteiltaan, niin köyhät on kaikki he sielultaan, mitä suurta on nuorisolla? Sen katsetta hyttynen hämmentää, se voi vain joukossa temmeltää — ei tohdita yksin olla.

01' ennen nuoriso vartio maan ja uuden huomenen otsallaan kuin päivyen parvi se kantoi: nyt kytkyt kaulassa kaikki käy, ei vapaan katsetta kellään näy — ja kelle se ohjansa antoi?

Nyt versovat vaivaiset sielut vaan, ne ährivät, tuhrivat, täyttävät maan, nuo peukalomiehet — ne johtaa! Ja siksi ei puilta he metsää nää ja rinta 011 kylmä ja tyhjänä pää, ja aatetta yhtään ei kohtaa.

Se koi, joka nuorilta voimat söi, ja hinta, min vuoksi he aatteet möi, on pienten sielujen valta.

238Mut korvessa kasvaa jo polvi uus, sen voima on suuruus ja lennokkuus — pois peukalomiehet jo alta!

Ja kanssako näiden kuhnivain tai perhojen, hyttystanssijain ma hyppinyt lienen myöskin? Siis nauran ma narrikuvallein ja vuoret nauravat naurullein: on sellaista ollut työskin!

On niinkuin unessa harhaillut ja polkuja kääpiön polkenut ma öisin vierailla mailla; en itse se ollut, oli henkeni poiss', ja on kuin toinen se ollut ois, maan orja ja silmiä vailla.

Lie silmäni saatana sokaissut, hän haahmossa mun lie kulkenut — mun sieluni ollut ei siellä. Mun henkeni lentoa kaipoaa, mun sieluni suuruutta janoaa, ei viihdy se narrien tiellä!

239Nyt nään kuin tuolla jo kangastaa mun henkeni, kaihoni kaivattu maa, mun toivojen lentoni määrä. Sen vuoria kultaavi aamunkoi, sen rannalta vapahat laulut soi — ei orjien kuoro väärä.

Lumi peittävi luonnon, jonka mä nään — mut keväällä, keväällä nostaa pään taas kukka ja vihreä heinä. Ja honkain valkeat latvat soi, ne uusia elämänkuluja soi — elä uhkaa, luolani seinä!

Mun toivojen maassahan kevät jo on! Ja suvinen tuulonen huoleton käy päivänkumpuja kohti; ja kevät oli kullakin rinnassaan ja päiv' oli kaikilla katseessaan ja valoa vapaus johti!

Tään henkeni uusivan keväimen, mun lemmenpäiväni paahteisen ne rakkaimmalleni annan.

240Ja rakkain mulle on valkeus ja tunteen ja aattehen vapaus — niin, niille ma uhrini kannan.

Täss' istuin ma yksin ja kuuntelin ja sieluni silmällä katselin, oi, katselin monta vuotta! Nyt korviini siipien suhina käy ja vaikka ei kaikille kotkat näy, ma tiedän, en vartonut suotta.

Tuo siipien suhina ilmoittaa, mun päiväni vihdoin valkeaa ja haihtuvi hyttyjen kansa; käyn ehkä jo piilosta maailmaan — kas, salamat heillä on oppaanaan, joill' aamu on otsallansa.

Tuo salama olla tahdon ma ja hankkia ilmaa puhdasta, niin koittavi päivä Herran. Siis lähden ja säilääni tartun taas — ja siunaa, Herra, sun palvelijaas, vaikk' oisi se vain tään kerran!

10

©

241Etsijän palaus.

Runosikermä. 1.

Nyt jylhien mustien metsien yli käy illan tuulonen tohahtain ja kantaa kuiskeita torpan luota, miss' istuvi nuorikot kuhertain — mut yöhön eksynyt kulkija, tuo mailta oudoilta palaava, hän kuulevi, kuulevi kuisketta tuota, on silmässä toivo ja avoinna syli, vaan sentään tuohon ei luota.

Niin usein aavoja astuissansa hän kuunteli herkällä korvallansa,

242niin usein risahti metsässä oksa, tai lauloi lintu ja lähteensuoni, niin usein petti jo silmä ja korva, ett' arkana, peljäten pettyvänsä, ei usko hän nytkään itseänsä.

2.

Kuni metsään eksynyt kulkija, jonka jäljet vuotavat hurmetta, jonka otsan on okaiset oksat lyöneet, jonka voimat on taistelut turhat syöneet, niin on hän nyt verhossa kuluneen

vaatteen, tuo ylpeä etsijä elämän aatteen.

3.

Tuo korska hän tuorehin tuntein lähti ja ohjeenaan oli Pohjolan tähti — ei kysynyt tietä hän keltään, ei ei pyytänyt vanhemmilta hän lupaa,

243hän sietänyt vain ei ahdasta tupaa — niin lykkäsi purtensa vesille vaan ja laski ja laski kuin uhmallaan yli selkien tuttujen, outojen vetten, mihin vuorten vilppahat vihurit vei.

Kun pelotti, lauleli pelkonsa pois — ken valjuna raukkana seilata vois, kun yllänsä taivahat siintävät kaartuu ja ehtoolla Pohjolan tähtönen koittaa, kun alla on vihreän läikkyvät laineet ja aamulla tuuloset mastossa soittaa!

4.

Yli aaltojen vahtoisen harjanteen, yli kauvaksi häipyvän läikkyvän veen, näki venhossa istuva maata, maata, joka päivyen kullassa hohti. Sitä laski hän kohti, kohti, käsi voimakas ruoria johti — ei voi tuo olla vain kangastusta,

244ei hullun ja houkkion uskallusta, ei harhaan viedä se saata: noin kultahan, purppuraan ei voi hyvä luojakaan toki pelkkää valhetta verhota, ei!

Ja aallot ne vierii ja tuulet ne käy ja purjeissa täysissä juoksevi haaksi — ei tuttuja rantoja enää näy ja peikkojen öisten maaksi on nähty jo unten ja uskon saari, ja virvojen liekiksi taivaankaari.

5.

Se maa se on talvisten lunten maa

ja mustien merten ranta,

sen luonto se kuolleena uinahtaa

ja luita sen kasvavi santa;

sen taivaalla paistavi musta päivä,

ja musta on päivän kieli

ja kerran jos hetkeksi häipyvi häivä,

niin sentään on autio mieli.

2456.

Tähän talvisen saaren rantaan, tähän jäisehen, luisehen santaan meni pirstaksi haaksi häitä, tuolta hennolta etsijältä.

Mut talven saari on saari vain — yli senkin siintävi kangastain yhä uusia toivon maita. Ei ain' ole toivehet unta, ei ain' ole talvella lunta, sen päiväkin pilvestä puhjeta voi ja pilvien lomasta kevään koi.

Jos menikin purtensa pirstoihin, sen jälleen kuntohon laittaa, elon oksia keulahan taittaa ja uusin purjehin, toivehin hän jättää talvisen, oudon maan ja etsivi kultaista aatettaan.

246Tuo talvinen saari on unta vaan ja unta on mustien merten maat — nyt peikkojen ruhtinas, turhaan saat tämän venhosen kanssa sa kilvoitella, kun laskee se uudella purjehella kotilahtosen varmahan valkamaan!

7.

Mut missä on impi ken rannalle jäi

ja jonka hän kuvaa kantoi

öin, päivin toivona rinnassaan,

kun tuulille purjehet antoi,

ja joka se lempeenä tähtenä vilkkui,

yön peikot kun purtensa keulassa ilkkui?

Hän kulkevi yössä ja kuuntelee, mikä tuuli sen äänen toisi, jota kohden lähtisi eksynyt mies, johon vihdoin uskoa voisi ja joka ei pettäis kuin metsän immet ja synkkien metsäin hyllyvät rimmet?

2478.

Nyt kulkeva ritari rauhaton, joka ulapat laski ja korvet kulki, ja elämän aatetta etsinyt on, koti valmis kun on, kuka tiensä nyt sulki sen luo, joka henkeä kalliimp' on hälle ja joka on aurinko etsijälle?

Joko sammui syvien silmien palo, joko hälveni ijäksi taivaalta valo, joka syksyisten mertenkin aallokossa oli sielunsa vilkkuva majakka, jossa levon löytävän sentään hän luuli, kun kulkua auttaisi myötäinen tuuli ja aalloista nousisi tuttava talo?

9.

Vait! Kuuluu ääniä? mistä ne käy? Ei missään Metsolan impiä näy, ei kuulu kansoa Tapion — mikä kumma se kuiske on?

248Se on kuisketta kaukaista, hiljaisaa, mut soi kuin viereltä soisi, se on tyyntä ja sielua rauhoittaa kuni äityen ääntä se oisi. —

Eijaa, se on omasta rinnasta, sulosointuja nukkujan valveuneen! Kuin hellänä helkkyy se kuiskeena; sydän tietävi tien luo hälvenneen, sydän näyttävi syvien silmien palon ja nostavi taivaalle päivyen valon.

10.

Hän, jonka tuntehet turtuneet jo vuosia monta nukkui, hän, jolta toivehet murtuneet jo vallan nuorena hukkui, hän, joka on kaikkea epäillyt, mut etsiessä ei lepäillyt, hän, etsijä onnen ja autuuden, sen pohjasta sykkivän sydämmen

249nyt löytävä vihdoin, vihdoin ois, jos syvien silmien auringosta sais lohtua hän kuin uskonnosta — niin, jospa hän toivotun säteen sois!

0

250Satukuningas.

Minä olen se ruhtinas satumaan, jonka valtakunta on laaja; mun istuin pilvien kaarella on ja liittooni kutsun ma auringon, jonka tahdosta taivahat kaareuu, jonka käskyä noutavi hopeinen kuu sekä tähtien tarha taaja.

Tule kanssani Tapio Mielikkines! Sinipiikojen ketterä parvi nyt käyköhön kilvalla halavistoon kera keijujen eessämme karkeloon — ma tahdon riemua nähdä vaan ja kukkia luokohon täyteen maan nyt Tapion runsaussarvi!

251Tuolla rinteellä pehmeä penger on, jonka kunniakattona kuusi, sinne viereeni vien minä Tellervon ja kiehkuran tarhasta Pellervon hän saakohon ympäri pään. Mut itsekö kruunutta jään? Hoi, kruununi tuokaa se uusi!

Mitä kuiskaat? Lappiko kruununi vei, jonka kehdossa sain minä kerran? Se on valhetta, peikkojen juonta vaan, minä olenhan kuningas satumaan — ja jos minun kruunuuni kurkkii ken, niin taivaan salamat murskaavat sen, se kruunu on antama Herran.

Hei, Nyyrikki, nokkelajalkainen mies! Sinun täytyy mun kruununi noutaa! Kuinka voisin ma kohdata auringon,

jos auvoa vailla mun kiharat on, kun huomenkultansa niille se suo? Siis joutuhun kruununi kirkas tuo — sun seuraksi Tierakin joutaa.

252Kas noin, nyt haihtuvat hämärät yön, keto helmistä kastehen loistaa, käki kukkuu kuusikon liepeellä jo ja Mielikin lempeä koivikko kevätlintujen lauluja soi — tuolla paimenet torvilla kullervoi ja vaarat ne kaikuja toistaa.

Hei, siinähän Nyyrikki kruununi tuo! Sen löysitkö ristinpuulta, missä karsikot huojuu? Siitä mä viis, siin' onhan ne helmyet tallella? Siis sinipiiat ja keijuset karkelohon, nään tuolla jo nousevan auringon ihan Ahtolan lahden suulta.

Noin häilyen, heiluen kaksittain hovikeijuni kentällä väikkyy, satakielet ja rastahat raksuttaa, mut karhut ne kateina katsoa saa, kun satujen kuningas ruhtinoi ja uhrina Ukolle karkelot soi — puun latvoissa päivä jo läikkyy.

253Minä olen se ruhtinas satumaan, jonka valtakunta on laaja; mun istuin pilvien kaarella on ja liittooni kutsun ma auringon, jonka tahdosta taivahat kaareuu, jonka käskyä noutavi hopeinen kuu sekä tähtien tarha taaja!

©

254Kantelettaren synty.

„Soiton Suomelle sorean, kanteloisen kansallensa" jätti vanha Väinämöinen, kun hän vaskisin venosin sinipilvihin katosi, jätti helyn hietikolle, synkän korven kainalohon, alle rannan ritvakoivun.

Selän saarettoman tuulet, vettä vellovat vihurit soitteli ulapan virttä, vonkui myrskyistä säveltä

255Väinön orpo-ontelolla, kaihoisella kantelolla; taikka sitten illan tullen, kun jo maininki maseni, heratyyneksi tyveni, ja kun Väinön venhon jälki vetten kalvossa kuvasti, silloin kuusikon kohusta, liekkui tuuli lauhan lämmin lahden pinnalla karehti — sormilla Suvetar-immen, hienoisilla hyppysillä kieltä kantelon hiveli, jotta hiljainen hyminä lailla kaislikon kahinan tahi kukkas-kuiskehena liiteli ulapan vyötä vesiperhojen välillä, kiistaten sulossa soiton luonnon lintusten keralla; soiden tuolla, soiden täällä, soiden rantaheinän päällä, helkki haapojen lehillä, lakkahongan latvuksissa,siitä ilmoihin yleni luonnon lauluna kajaten koko ilman kannen alla.

Vaanpa kannelta vilutti kun ei ihmisen sydäntä eikä korvin kuulevata, jolle antaisi iloja, taikka kaihoja kajaisi, kuta konsa viihdyttäisi, konsa intohon ajaisi.

Tulipa päivän päättyessä, iltaruskon sammuessa tuonne terhenniemen taakse impi kuusikon kohusta, oksat tieltä taivutellen, marjanvarsia varoen; verkkaisilla askelilla astui kohti kanteletta, kultakutrit olkapäillä, sinisilmät kyynelissä, surun kaihoa povessa — miksi, tuskin itse tiesi.

257Näki kantelon kulossa, sävellippahan setänsä — sit' oli kauvan kaivannunna, eisinyt ikävät illat, talven pitkät puhdehetket, hoivoa halaten, orpo, sydänhuolten huojennusta.

Nyt sen vihdoinkin tapasi surun suurimman ajalla.

Nosti kantelon kulosta, suori soiton polvellensa, silmäsi selälle järven, jossa päilyi illan rusko, katsoi taivahan laelle, missä valkopilvet liiti, kuuli kaislikon kahua, kukan vienon kuiskehia, siinä istuissa kivellä, avojalat hietikolla, jota illan lieto laine huuhtoi hiljaa suuteloilla.Hiljaa immen hienot sormet kannelkieliä hiveli; kaiholtansa katkeralta oli orpo opin saanut.

Pian itki ihana laulu, virsi vaimea valitti sydänkaihot, surun tuskat, jotka orporaukan mieltä suvin, talvisin rasitti.

Siinä laulun lämmön taika kulki kantelon povesta povehen nuoren neitokaisen, kaihomielen, kultakutrin, jonka siskoset kedolla päätä pientä nyökytellen itki illan kastehelmet.

Sydänlohtua suloista, lemmen kaihon lääkitystä soittimesta saatuansa, otti koito kantelehen,

259kätki kainaloisehensa, painui kuusikon povehen oksat tieltä taivutellen, marjanvarsia varoen kulkiessa päin kotia taattovainajan talolle.

Sinne kukkana katosi tytär Väinämöisen veljen, sinisilmä, kultakutri, kaihomieli Kanteletar.

0Salamain keskellä.

Kun istun aarnihonkain alla ja katson lonkia taivahalla, niin tuulensiipien suhinaa jo kuulen mä korvissani ja paisuen hirmumyrskyksi se lientävi taivahani. — Ja nuo kun taivahat salamoi ja pilven suonia ratkoo ja nuo kun myrskyn soittimet soi ja latvoja honkain katkoo, niin onpa kuin luonnon valtimot nyt auki jo valahtaisi ja maat sekä taivahan kappaleet kaikk' yhtehen uppoaisi ....

261Ma olen jo jumala mielestäin, joka muotoja uusia luo, on alkuaineiden kaaosta tuo — Demiurgos hän miettivi näin: ma loisin uudesta maailman, ma löisin vangiksi salaman, ja merten lainehet lannistaisin, ja tuulet vuorehen tuivertaisin — ja maahan, luontohon uutehen myös uuden loisin ma ihmisen, joka lailla Eevan ja Aatamin sais periä ijäksi Eedenin, näät syntiä en minä tahtoiskaan, vaan tahtoisin taivaaksi kaiken maan, jonka riemun kukkasin kylväisin ja onnen kaarella kaartaisin ja tähdet loistaisi aurinkoina ja ihmiset leikkisi jumaloina — ja minä itse — kas, pitkäisen nuoli nyt aarnihongan jo poikki löi ....

262Muistanpa ai'an, jolloin

lasna muinoin.

Muistanpa ai'an, jolloin lasna muinoin ma kirkassilmänä ja huoletonna kuin päivän säde leikin, laulelin; kotoinen lahti päilyi peilityynnä, kotoiset koivut huojui huminoiden ja käki kukkui mulle riemujaan.

Suvinen päivyt painui vaaran taakse, heleä rusko kultas honganlatvat, suloiset tuoksut tuntui rinnassain; etäällä paimentorven äänen kuulin, lähellä karjan kilkattavat kellot ja tuvast' äidin kehtohyräilyt.

263Niin oli mielenikin puhdas silloin kuin lammen valkolumpeen kaunis kukka tai vuorilähteen helmikarpalot; ja aika vieri niinkuin virran juoksu ja huolet autereena eestä häipyi ja silmän kyynel kuivi syntyissään.

Oi, jospa mielen tuon ma jälleen saisin ja muistot parhaat saisin seppeleeksi, sen sulle, armahani, antaisin! Mut siitä synnin kukat, murheen liljat ma tyystin kitkisin jo ennakolta, kosk' olet päivän sekä riemun laps.

©

264Miksi nään suri niinkuin ennen?

Miksi nään sun tuoreena kuin ennen, vaikk' on poskes ruusut kuihtuneet, vaikk' on katsees kaunis paio poissa, huultes marjat ammoin haihtuneet?

Siks kun paahtehessa lemmen päivän multa silmät kerran huikes niin, että aina lailla taikakeijun kierrät aamuna mun aatoksiin.

Siksi nään sun nauravan kuin silloin, jolloin sy'ämes ensin nähdä sain, jolloin silmäs poltti, poskes kukki, huultes marjat kuiski: poimi vain!

12

0

265Sun omaks tahdon.

Sun omaks tahdon, mustakulma tyttö, jok' kannat päässäs tummaa seppelettä, sun omaks tahdon ja sun silmäis kuilut ja sielus syvyydet mä nähdä tahdon.

Ma tunnen tuoksus, missä kulkenen, ma nään sun kasvos, minne katsonen, ja janossain kun juon ma lähdevettä, mun on kuin huuliltasi joisin mettä, sä metsän keiju, tyttö mustakulma, jok' kannat päässäs tummaa seppelettä. Myös niemen koivahaista kuunnellessa ja vyötäs norjaa siinä haaveillessa

266ma sua aatteissa jo syleilen; kun tuuli lehtiä taas liekuttaapi, sun äänes kahinakin kohta saapi, ja järven aaltosetkin kertoo sen: sa olet mun ja minä aina sun — se kaikuu korviin, syöpyy sieluhun! Nyt vienyt järjen oot ja sy'ämen multa, siis ota kaikki, oma rakas kulta!

©

267Kaksi ihannetta.

Ma ennen rakkaudelta vaadin tulta ja intohimon liekin innostusta: vain tumman kiihkot valtaa sy'ämen multa, vain silmät säihkyvät ja tukka musta.

Niin ennen luulin; etsin kaikkialta ja löysin vihdoin tumman ihanteeni, kuin pitkäinen lyö ukkospilven alta, niin lemmen nuoli sattui sydämmeeni.

Hän mua lempi, lempi tulisesti kuin tumma tyttö kuuman etelän; mut kuinka kauvan, luulette, se kesti? vain kuuta kaksi — eikä enemmän.

268Me yksimielin silloin eron teimme: ei toistaan kumpainenkaan kaivannut; ja kumpikin sen kokemuksen veimme, ett' oli rakkaus meiltä haihtunut.

Nyt nään mä kainon kuvan unelmissa, niin tyynen, hempeen, hienopiirteisen: kuin puhdas pulmut on hän aatoksissa ja sydämmeltään hellä, herttainen.

Ei riehuis hän, jos kerran rakastaisi, hän kylväis rauhaa mulle rintaan vaan; ma häntä uskon, jos hän kuiskoaisi: ma sua lemmin, lemmin ainiaan!

e

269Ma lepään rannalla ruohistossa.

Mä lepään rannalla ruohistossa — ja raitojen lehdillä leikkivä päivyt se kastenurmelle nuortealle väriseittinsä häilyvät heittää; ei kahise korkeat rannan kaislat, ei väräjä välkkyvä vetten pinta, vain hyttysten karkelo eessäni väikkyy ja sinistä taivahan lakea vastaan lokin valkeat siivet välkkyy.

Mut lehto jo raikavi heleintä ääntä, jalat kevyet kierteistä polkua polkee: läpi koivikon kirjavat hamoset huiskaa

270ja vetreät vartalot notkuu; ne notkuvat ohi mun untelon silmän, ne vilkkuvat rannalla leppien alla ja lentävät hiekalle huiskin ja häiskin: hei, oksille huivit ja paasille paidat, kelokannolle kepeät kengät!

Hui, kuinka on vilpeä Ahtolan helma! kihelmöitsevi sievä ja valkea jalka — ja tuntuvi pyöreissä pohkeissa kylmä ja tutjuvat viertävät lanteet; hui, hui, nyt leikkivät kuulakat laineet jo valkeilla kummuilla, notkeilla vöillä, ja kirkkaita helmiä harteilla hohtaa ja kiertäen kaulojen puhdasta lunta ne tähtinä kutreilla tuikkaa.

Ja kultaisin suukkosin aamuinen päivä nyt lempivi muotoja Vellamon impein — ja kirkkaana hopeisten tiukujen lailla soi viehkeän hurmaava nauru; se hyppii veikaten vesiä myöten ja kaislojen päillä ja lehvillä leppäin

271ja hiipoen ohi mun hermoni herkkäin se lentää mansikkavaaroja pitkin ja sammuvi saarien taakse.

Ma lepään rannalla ruohistossa — ma kuulen kaiken ja nään tuon kaiken ja kiihkeän kuumina valtimot tykkii ja jänteistä velttous kaikkoo: ma olen kuin nuortunut metsän peikko tai satujen saartama Lemminkäinen, jok' katsovi leikkejä saaren impein ja tuntee suonissa tulisen kiihkon nyt Kyllikin joukosta riistää.

Vaan lempo mun tuumani rohkeat estää, ma kateena katson, kun muhkeat muodot ja viertävät lanteet ja valkeat kummut nyt soljuvat kainohon peittoon; pian raikuu laulu jo lehdossa jälleen ja ohitse keinuvat vartalot hoikat ja huiskavat huivit ja pehmeät kutrit — taas sinistä taivahan lakea vastaan lokin valkeat siivet välkkyy.

1893.

272Pakanallinen uni.

Ma kerran kummia uneksin:

muka manalan maille ma astelin,

tein tilini kanssa maailman

ja auki jo ukset Tuonelan

ma eessäni näin;

näin Tuonen valkean joutsenen,

näin Tuonen tuikean paimenen,

joka ampui nuolen mun sy'ämehen; —

hän kieltä korskaakin käytti jo

ja kuolon varjot hän näytti jo

ja Tuonen tyttöjen karkeloon

hän pyys — ja mustahan aurinkoon

jo tahtoi muakin uskomaan.

273Mut minäpä narrille nauroin vaan ja käännyin päivyen kultaan päin; niin unta näin.

Ei minusta Tuonen tytöt huolineet — kai kammoivat he punaa poskipäiden, vai oisko suonet tulta tuiskineet, ei nauru mieleen ollut kassapäiden. Ma Tuonen vaa'alla kun punnittiin, viel' aivan köykäiseks ma löydettiin ja elon rantaan jälleen saatettiin; ei huoli Tuonen herra pakanoista, ei hurjapäistä, elon akanoista, näät pilkkanauru hälle aina on kuin kultasilta maiseen elohon — niin unta näin.

Ma lähtöpassin sain — ja vieköön Hiisi, jos sinne tarjokkaana toiste käyn! Mut tuosta matkastain nyt huolin viisi — ja ellei kalma kerran itse tulle, niin kiinni pysyy Mannun ukset mulle. Hän vaatii pelkoa ja vavistusta

274tuo Tuonen isäntä ja ukko musta —

ja siksipä pilkkanaurajat

ja elämän riemunlaulajat

vain vieraina käyvätkin manalan mailla —

niin unta näin.

Kun heräsin, niin koitti päivyt jo ja yli metsän aamun aurinko taas kylvi kultiansa maailmaan ja katsoi hymyellen — pakanaan!

0

275HINTR 3: 25